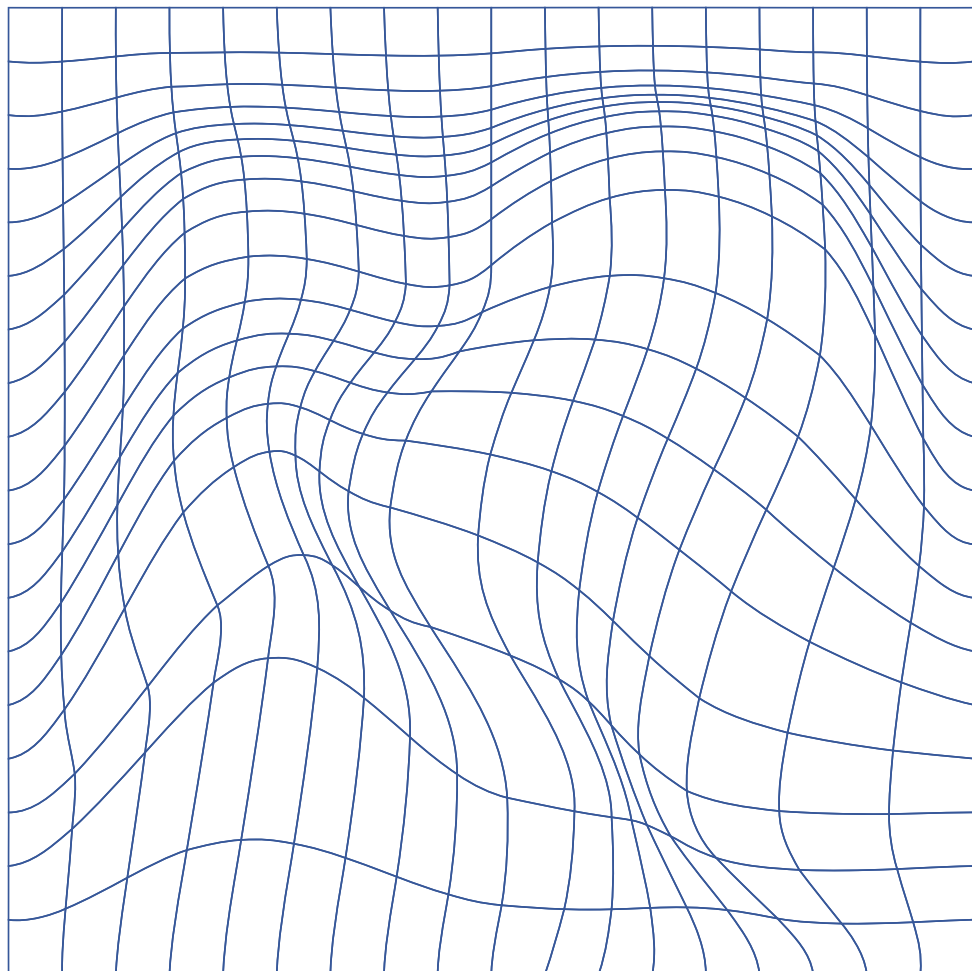

RAZUMEVANJE MEDVLADJA: Svet po neoliberalni hegemoniji?

Slovenski politološki dan:

Razumevanje medvladja: svet po neoliberalni hegemoniji?

Marko Hočvar, Jelena Juvan, Melika Mahmutović (ur.)

Izdajatelj in založnik:

Fakulteta za družbene vede, Založba FDV

Za založbo: Iztok Prezelj

Slovensko politološko društvo (SPOD)

Za SPOD: Marko Hočvar

Ljubljana 2024

Copyright © po delih in v celoti FDV in SPOD 2024, Ljubljana.

Fotokopiranje in razmnoževanje po delih in v celoti je prepovedano.

Vse pravice pridržane.

Oblikovanje in prelom: Dorian Vujnovič

Korekture: Avtorji in avtorice

Prva e-izdaja. Knjiga je na voljo na:

<https://www.fdv.uni-lj.si/zalozba>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 216870915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:zb:ctb-216870915)

ISBN 978-961-295-102-3 (Fakulteta za družbene vede, PDF)

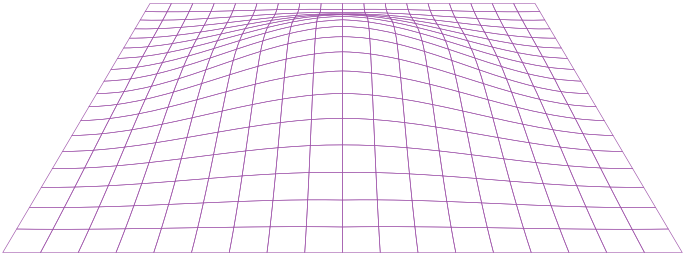
Slovenski politološki dan

Ljubljana, 3. & 4. december 2024

RAZUMEVANJE MEDVLADJA: Svet po neoliberalni hegemoniji?

Slovenian political science day
UNDERSTANDING THE INTERREGNUM:
World after Neoliberal Hegemony?

Ljubljana, 2024

8:30 - 9:15 ❶ **Registracija / Registration**

9:15 - 10:45 ❶ **Panel 1**

Konceptualne razprave: prihodnost (neo)liberalizma?

Moderira: doc. dr. Marko Hočevar (FDV, UL)

zasl. prof. ddr. Rudi Rizman (UL)

doc. dr. Marko Hočevar (FDV, UL)

doc. dr. Blaž Vrečko Ilc (FDV, UL)

9:15 - 10:45 ❷ **Panel 2**

Changing contours of institutions amidst contestations

Chair: asist. Melika Mahmutović (FSS, UL)

asist. dr. Marko Ribač (The Peace Institute, Ljubljana)

Iman Ibrahimović (International Burch University, Sarajevo)

Ada Selmanović (International Burch University, Sarajevo)

Amer Kurtović, MA (International Burch University, Sarajevo)

assoc. prof. dr. Bojan Vranić (FPS, UB)

10:45 - 11:00 ❶ **Odmor za kavo / Coffee break**

11:00 - 12:30 ❶ **Panel 3**

Pravo in politika

Moderira: dr. Jure Spruk (PF, UL)

dr. Jure Spruk (PF, UL)

prof. dr. Miro Cerar (PF, UL)

prof. dr. Igor Lukšič (FDV, UL)

doc. dr. Barbara Rajgelj (FDV, UL)

11:00 - 12:30 ❷ **Panel 4**

EU and International Relations

Chair: doc. dr. Anastas Vangeli (SEB, UL)

dr. Luka Juri

assist. prof. dr. Veronika Velička Zapletalova (Masaryk University, Brno)

dr. Nikola Mladenović (IPS, Belgrade)

doc. dr. Jure Požgan (FSS, UL)

prof. dr. Ana Bojinović Fenko (FSS, UL)

doc. dr. Faris Kočan (FSS, UL)

12:45 - 13:30 ❶ **Svečani nagovor in podelitev nagrad / Formal address & award ceremony**

Govorci: doc. dr. Marko Hočevar, predsednik SPOD

prof. dr. Andreja Jaklič, prodekanja za znanstvenoraziskovalno področje FDV, UL

prof. dr. Miro Cerar, dekan PF, UL

13:30 - 14:30 ❶ **Skupno kosilo / *Joint lunch***

14:30 - 16:00 ❶ **Panel 5**

Kitajska v svetu

Moderira: doc. dr. Marko Hočvar (FDV, UL)

doc. dr. Blaž Vrečko Ilc (FDV, UL)
doc. dr. Maja Veselič (FF, UL)
zasl. prof. dr. Marjan Svetličič (FDV, UL)
doc. dr. sc. Josip Lučev (FPZG, UNIZG)
doc. dr. Anastas Vangeli (SEB, UL)
doc. dr. Faris Kočan (FDV, UL)
prof. dr. Ana Bojinović Fenko (FDV, UL)

**panel je organiziran v okviru Raziskovalnega središča za Vzhodno Azijo - EARL*

14:30 - 16:00 ❷ **Panel 6**

From post-liberalism and hyper-liberalism to post-western anti-eurocentrism

Chair: prof. dr. sc. Zoran Kurelić (FPZG, UNIZG)

prof. dr. sc. Siniša Rodin (ECJ)
prof. dr. sc. Darko Polšek (FPZG, UNIZG)
dr. Lana Zdravković (The Peace Institute, Ljubljana)
izv. prof. dr. sc. Tonči Kursar & doc. dr. sc. Ana Matan (FPZG, UNIZG)
prof. dr. sc. Zoran Kurelić (FPZG, UNIZG)

16:00 - 16:15 ❶ **Odmor za kavo / *Coffee break***

16:15 - 17:45 ❶ **Panel 7**

Ekopolitičnost: (post)neoliberalne perspektive

Moderira: prof. dr. Cirila Toplak (FDV, UL)

izr. prof. dr. Marinko Banjac (FDV, UL)
doc. dr. Andrej Kurnik (FDV, UL)
doc. dr. Tomaž Pušnik (FDV, UL)
prof. dr. Žiga Vodovnik (FDV, UL)
prof. dr. Cirila Toplak (FDV, UL)

16:15 - 17:45 ❷ **Panel 8**

Complexities of the international landscape and geopolitics

Chair: doc. dr. Jelena Juvan (FSS, UL)

doc. dr. Primož Šterbenc (FM, UP)
dr. András Hettyey (Andrassy University, Budapest)
Ákos Holányi (REN Centre for Social Sciences, Budapest)
dr. Andraž Zidar (Diplomatic Academy)
doc. dr. Mitja Durnik (FPA, UL)
Helena Korošec

9:30 - 10:00 ③ **Registracija / Registration**

10:00 - 11:30 ③ **Panel 9**

Politično zaupanje, demokratične inovacije in participativna demokracija
Moderirata: izr. prof. dr. Meta Novak & prof. dr. Alenka Krašovec (FDV, UL)

prof. dr. Alenka Krašovec (FDV, UL)
prof. dr. Damjan Lajh (FDV, UL)
asist. mag. Anja Kolak (FDV, UL)
izr. prof. dr. Meta Novak (FDV, UL)
doc. dr. sc. Ana Matan (FPZG, UNIZG)
izr. prof. dr. sc. Davorka Vidović (FPZG, UNIZG)
prof. dr. sc. Zdravko Petak (FPZG, UNIZG)
prof. dr. Danica Fink-Hafner (FDV, UL)
Katarina Kaišič (FDV, UL)
doc. dr. Marko Hočevar (FDV, UL)
asist. Samo Smole (FDV, UL)

11:30 - 11:45 ③ **Odmor za kavo / Coffee break**

11:45 - 13:15 ③ **Okrogla miza / Round table**

Mladi raziskovalci se predstavijo
Moderira: asist. Melika Mahmutović (FDV, UL)

asist. Gašper Ferme (FDV, UL)
asist. Valdona Gashi (FDV, UL)
asist. Ajda Hedžet (FDV, UL)
asist. Dora Matejak (FDV, UL)
asist. Melika Mahmutović (FDV, UL)
asist. Samo Smole (FDV, UL)

13:15 - 13:30 ③ **Odmor za kavo / Coffee break**

13:30 - 15:00 ③ **Panel 10**

Konceptualne refleksije zelenega prehoda: Ugotovitve ekofeminističnega bralnega krožka
Moderira: Nejc Laznik (FDV, UL)

Marina Vitkovič (FDV, UL)
Jan Zupan (FDV, UL)
Petra Soldo (FDV, UL)
Evelina Svetličič (FDV, UL)
Srđan Veljančić (FDV, UL)
Simon Tasič (FDV, UL)

**na panelu so predstavljene ugotovitve ekofeminističnega bralnega krožka, pod mentorstvom izr. prof. dr. Andreja A. Lukšiča (FDV, UL)*

- ① Velika dvorana FDV / Grand hall
- ② FDV 21 / Classroom no. 21
- ③ FDV 8 / Classroom no. 8 (in the FSS library)

Kazalo

zbornik povzetkov

Panel 1 Konceptualne razprave: prihodnost (neo)liberalizma?

- Neoliberalizem: (ne)načrtovani konec tržne utopije
zasl. prof. ddr. Rudi Rizman (UL) 14
- Razumevanje vzpona desne politike v okviru medvladja:
predpostavke, omejitve in možne poti naprej
doc. dr. Marko Hočevar (FDV, UL) 15
- Kritika pojmov tehnofevdalizem in nadzorstveni kapitalizem
preko refleksije sodobnega na IKT-jih temelječega kapitalizma
doc. dr. Blaž Vrečko Ilc (FDV, UL) 16

Panel 2 Changing contours of institutions amidst contestations

- Divergent forms of solidarity in Slovenian contentious field -
facing the interregnum polycrisis storm
asist. dr. Marko Ribač (The Peace Institute, Ljubljana) 17
- Local neoliberalism: how municipalities in Bosnia and Herzegovina
embrace and resist neoliberalism
Iman Ibrahimović & Amer Kurtović, MA (International Burch University, Sarajevo) 18
- What do Bosnians and Herzegovinians protest?
An analysis of the politics of (neoliberal) discontent
Ada Selmanović & Amer Kurtović, MA (International Burch University, Sarajevo) 19
- "What, can the devil speak true?"* -
Assessing the epistemic value of ideological concepts
assoc. prof. dr. Bojan Vranič (FPN, UB) 20

Panel 3 Pravo in politika

- Politična razsežnost pravnega (neo)liberalizma
dr. Jure Spruk (PF, UL) 21
- Človekove pravice med politiko in pravom
prof. dr. Miro Cerar (PF, UL) 22
- Razmerje med pravom in politiko prek privatne lastnine
prof. dr. Igor Lukšič (FDV, UL) 23
- Koliko oblasti ima v Sloveniji ljudstvo -
o razmerju med predstavniško in neposredno demokracijo
doc. dr. Barbara Rajgelj (FDV, UL) 24

Panel 4 EU and International Relations

Geopolitical rebalancing in the EU: the East and the Three Seas Initiative dr. Luka Juri	25
Are the liberal days over? Examining the new geopolitical shift of the von der Leyen Commission assist. prof. dr. Veronika Velička Zapletalova (Masaryk University, Brno)	26
Between a rock and a hard place - Europeanization and domestic actors in Kosovo, Montenegro, and Serbia dr. Nikola Mladenović (IPS, Belgrade)	27
Conceptualising Euro-optimism via frame analysis: case study of Slovenia doc. dr. Jure Požgan, prof. dr. Ana Bojinović Fenko & doc. dr. Paris Kočan (FSS, UL)	28

Panel 5 Kitajska v svetu

Tehnološki vzpon Kitajske in polikriza Ameriške globalne hegemonije in svetovne kapitalistične ureditve doc. dr. Blaž Vrečko Ilc (FDV, UL)	29
Kitajska vesoljska strategija med globalnim obćim dobrim in novo vesoljsko tekmo doc. dr. Maja Veselič (FF, UL)	30
Kitajska v svetu zasl. prof. dr. Marjan Svetličič (FDV, UL)	31
Kitajski razvoj med modeli rasti in geopolitiko doc. dr. sc. Josip Lučev (FPZG, UNIZG)	32
US- China tech war and its implication on the Western Balkan states doc. dr. Anastas Vangeli (SEB, UL), doc. dr. Paris Kočan (FDV, UL) & prof. dr. Ana Bojinović Fenko (FDV, UL)	33

**panel je organiziran v okviru Raziskovalnega središća za Vzhodno Azijo - EARL*

Panel 6 From post-liberalism and hyper-liberalism to post-western anti-eurocentrism

Liberal constitutionalism and its enemies - The role of Liberal Courts in Defense of Enlightenment prof. dr. sc. Siniša Rodin (ECJ)	34
Living in the "interregnum" prof. dr. sc. Darko Polšek (FPZG, UNIZG)	35
Metastasis of freedom dr. Lana Zdravković (The Peace Institute, Ljubljana)	36
Postconsensual Caesarism izv. prof. dr. sc. Tonči Kursar & doc. dr. sc. Ana Matan (FPZG, UNIZG)	37
What do "Liberal Totalitarianism", "Satanic Liberalism" and "Hyper-Liberalism" have in Common? prof. dr. sc. Zoran Kurelić (FPZG, UNIZG)	38

Panel 7 Ekopolitičnost: (post)neoliberalne perspektive

Ambasadordji Evropskega zelenega pakta: oblastne strategije oblikovanja okoljskega državljanstva izr. prof. dr. Marinko Banjac (FDV, UL)	39
Po zelenem prehodu rematriacija doc. dr. Andrej Kurnik (FDV, UL)	40
Vladovanje v EU: politična racionalnost in Evropski zeleni dogovor doc. dr. Tomaž Pušnik (FDV, UL)	41
Skrb kot (paliativna) politika v času konca prof. dr. Žiga Vodovnik (FDV, UL)	42
Političnost gozda prof. dr. Cirila Toplak (FDV, UL)	43

Panel 8 Complexities of the international landscape and geopolitics

Developments in the Middle East in the context of geopolitical competition between the USA and the People's Republic of China doc. dr. Primož Šterbenc (FM, UP)	44
Hedging or shelter-seeking: explaining the divergence of Czech and Hungarian foreign policy towards Russia's war in Ukraine dr. András Hettyey (Andrassy University, Budapest) & Ákos Holányi (REN Centre for Social Sciences, Budapest)	45
Identifying the contours of a new world order with the help of IR theories dr. Andraž Zidar (Diplomatic Academy)	46
The classic division continues: will realism ultimately prevail over liberalism? doc. dr. Mitja Durnik (FPA, UL)	47
BRICS in the contemporary global order: goals, capabilities and limitations Helena Korošec	48

Panel 9 Politično zaupanje, demokratične inovacije in participativna demokracija

Demokratične inovacije: pogled odločevalcev in deležnikov v Sloveniji prof. dr. Alenka Krašovec, prof. dr. Damjan Lajh, asist. mag. Anja Kolak & izr. prof. dr. Meta Novak (FDV, UL)	49
Vpliv demokratičnih inovacij na krepitev političnega zaupanja prof. dr. Alenka Krašovec & izr. prof. dr. Meta Novak (FDV, UL)	50
Participativni proračun na Hrvaškem: med sub-lokalno demokracijo in digitalnimi inovacijami doc. dr. sc. Ana Matan, izv. prof. dr. sc. Davorka Vidović & prof. dr. sc. Zdravko Petak (FPZG, UNIZG)	51
Umetna inteligenca in politično zaupanje prof. dr. Danica Fink-Hafner & Katarina Kaišič (FDV, UL)	52
Neoliberalizem, ekonomske neenakosti in politično zaupanje v 21. stoletju doc. dr. Marko Hočevar (FDV, UL)	53
Sodelovanje "populističnih državljanov" v demokratičnih inovacijah asist. Samo Smole (FDV, UL)	54

Okrogla miza Mladi raziskovalci se predstavijo

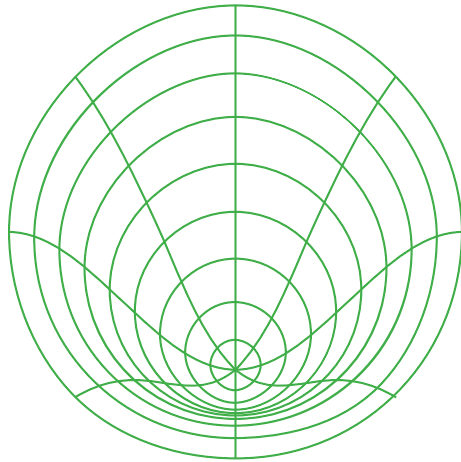
Mladi raziskovalci se predstavijo
asist. Melika Mahmutović *et al.* (FDV, UL)

55

Panel 10 Konceptualne refleksije zelenega prehoda: Ugotovitve ekofeminističnega bralnega krožka

Za rekonceptualizacijo umetne inteligence skozi lečo ekofeminizma Marina Vitković (FDV, UL)	56
Ekofeminizem in zelena tranzicija skozi ideologijo in interpelacijo subjekta Jan Zupan (FDV, UL)	57
Ekološka modernizacija v poslovni usmeritvi Petra Soldo (FDV, UL)	58
Buen vivir: deklonialni in ekofeministični koncept Evelina Svetličič (FDV, UL)	59
Skrajna desnica in okolje Srđan Veljančić (FDV, UL)	60
Trajnostni prehod in jedrska energija skozi okvir utelešenega materializma Simon Tasič (FDV, UL)	61

**na panelu so predstavljene ugotovitve ekofeminističnega bralnega krožka, pod mentorstvom izr. prof. dr. Andreja A. Lukšiča (FDV, UL)*

SPD'24 zbornik
povzetkov

Panel 1

Konceptualne razprave: prihodnost (neo)liberalizma?

Moderira: doc. dr. Marko Hočevar

Neoliberalizem: (ne)načrtovani konec tržne utopije

zsl. prof. ddr. Rudi Rizman

Univerza v Ljubljani

Povzetek

Države in družbe, na čelu z 'domovino' neoliberalizma Veliko Britanijo, pospešeno 'napredujejo' v smeri politične destabilizacije, ekonomskega in demokratičnega zloma. Zadnji paradoksalno spominja na razpad leninističnih režimov po letu 1989, te z neoliberalizmom družijo ideološka matrica materialistično zasnovane utopije zaprtega sistema, ki onemogoča vsako alternativo. Pri tem je obema skupno fundamentalistično prepričanje, da vodita k 'koncu zgodovine', prvi v podobi vseмогоčnega trga in drugi v podobi brezrazredne družbe. Medtem, ko neoliberalizem ne dopušča nobenega dvoma o tem, da bi lahko nenamerne posledice in eksternalije posegle ali deformirale tržne zakonitosti, leninizem zagovarja, da je mogoče s skrajno centraliziranim načrtovanjem odpraviti anarhijo, ki je v naravi kapitalistično instrumentaliziranega trga. Oba sistema v tem smislu tudi od znanosti, še posebej družboslovnih, zahtevata, da se podrejata aksiomatičnemu deduktivizmu, ki ne postavlja pod vprašaj politične ontologije trga ali avantgarde hegemonnega razreda. Po dobrih štirih desetletjih neoliberalne vladavine imamo pred seboj transparentno sliko neoliberalnega 'eksperimenta', ki je korporacijam in milijarderjem prinesel svobodo; ta jim omogoča neomejeno kopičenje bogastva, preostalih preko devetdeset odstotkov prebivalstva pa obsodi na materialno pomanjkanje in da se sami znajdejo v cikličnih polikrizah, zahvaljujoč neoliberalni politiki tržnega enoumja. Tisto, kar sta nekoč gurujeta neoliberalizma Friedrich Hayek in Milton Friedman zagovarjala v njunih knjigah 'Pot v hlapčevstvo' oz. 'Kapitalizem in svoboda' se je na koncu izkazalo kot programirana prevara. Oba sta prezrla, da poti v avtoritarizem ne tlakujejo države ali vlade, ki si preveč prizadevajo, temveč tiste, ki si premalo. V tem smislu lahko institucije (socialne) države naredijo za svobodo bistveno več kot trgi, ki družbam kot taki ne morejo zagotoviti ekonomske stabilnosti in dobrobiti za vse. Neoliberalni kapitalizem je zatajil ne le pri širjenju svobode, temveč tudi pri pravičnejši distribuciji družbenega bogastva, ki jo je v korist kapitala in poglobljanja neenakosti nasprotno enormno povečal.

Ključne besede

neoliberalizem, destabilizacija, ideološka matrica, avtoritarizem, družbena neenakost

Razumevanje vzpona desne politike v okviru medvladja: predpostavke, omejitve in možne poti naprej

doc. dr. Marko Hočevar

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Zadnji dve desetletji naj bi bili zaznamovani z vzponom ekstremne in radikalne desnice. Številne zmage desnih politikov vzbujajo nelagodje, hkrati pa odpirajo tudi vprašanja glede vzrokov in pogojev, ki prispevajo k zmagoslavju desne politike. Največ raziskovanja je usmerjenega v analizo vzpona desnega populizma in/ali iliberalizma kot navideznega odgovora na obstoječe probleme in protislovja; pojavljajo se tudi analize o vrnitvi fašizma. Oba toka raziskovanja temeljita na skupnih elementih, vendar hkrati predpostavljata neko normalnost in normativnost liberalne demokracije, vzpon desnice pa je razumljen kot anomalija znotraj obstoječega stanja. V marksistični in kritični teoriji se vse več pozornosti posveča konceptualnem dvojcu bonapartizem/cezarizem, kot sta ju razvijala Marx in Gramsci. Vendar, podrobna analiza razrednih razmerij moči v svetu pokaže, da ta dva koncepta, v primerjavi s historičnimi manifestacijami bonapartizma/cezarizma, ne moreta zaobjeti ključnih sprememb in političnih razmerij v 21. stoletju. V prispevku pokažem na omejitve teh treh pristopov in predlagam reartikulacijo Poulantzasevega koncepta avtoritarnega statizma kot možnega izhodišča za razumevanje moči in zmag desne politike v 21. stoletju.

Ključne besede

kapitalizem, populizem, fašizem, bonapartizem, cezarizem, avtoritarni statizem.

Kritika pojmov tehnofeudalizem in nadzorstveni kapitalizem preko refleksije sodobnega na IKT-jih temelječega kapitalizma

doc. dr. Blaž Vrečko Ilc

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Sodoben družbenopolitičen kontekst z vidika kritike sodobne ureditve v navezavi na vlogo in pomen sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij v njenem delovanju, njeni transformaciji in njenih temeljnih problematičnih dimenzijah zaznamuje naslanjanje na pojme in analitične okvire, ki so utemeljeni na predpostavki, da je »normalni« kapitalizem danes v zatonu in da smo priča nastanku ali bodočemu nastanku novega sistema, utemeljenega na domnevno novem ali posodobljenem starem produkcijskem načinu, ki pa je že na prvi pogled paradoksalno vezan na specifične zmožnosti, specifične značilnosti novih IKT-jev. Te naj bi tehnološkimi gigantom, ki jih nadzirajo, kot tudi njihovim lastnikom dale neprecedenčne zmožnosti reorganiziranja kapitalizma v novo družbeno obliko. Med najbolj razširjenimi pojmi in analitičnimi okviri spadata nadzorstveni kapitalizem kot ga razume ameriška socialna psihologinja Shoshana Zuboff in tehnofeudalizem kot ga razumeta na eni strani popularni nekdanji grški finančni minister in MEP Yanis Varoufakis in na drugi strani francoski ekonomist Cédric Durand. Kljub pomembnim doprinosom k razumevanju sodobne ureditve, ki so jih naredili ti avtorji in kljub njihovem pomembnem političnem prispevku v smislu odstiranja določenih izjemno problematičnih dimenzij sodobne ureditve, bo pričujoči prispevek podal očit kritike nekaterih temeljnih tez teh avtorjev. Pri tem se bomo oprli na niz obstoječih relevantnih kritik teh analitičnih okvirov s strani neoludističnih, marksističnih in drugih avtorjev (npr. Morozov, Harris, Ongweso Jr., Snow), ki te okvire problematizirajo z vidika dejanskega delovanja, dejanskih značilnosti in dejanskih razlik sodobnega na IKT-jih temelječega kapitalizma napram njegovim predhodnim oblikam. V tem okviru se bomo usmerili predvsem na kritiko specifično mistifikacijo sodobnih IKT-jev in posledično same sodobne ureditve, ki ovira njeno celovitejšo razumevanje, kot tudi zelo problematično uokvirja upore in alternative znotraj in ne onkraj kapitalističnega horizonta.

Ključne besede

informacijsko-komunikacijske tehnologije, nadzorstveni kapitalizem, tehnofeudalizem, kapitalistične tehnologije in mistifikacija, neoludizem, marksizem

Panel 2

Changing contours of institutions amidst contestations

Chair: asist. Melika Mahmutović

Divergent forms of solidarity in Slovenian contentious field – facing the interregnum polycrisis storm

asist. dr. Marko Ribač

The Peace Institute, Ljubljana

Abstract

Covid-19 pandemic, a global health risk, which caused a global shutdown of capitalism, represented an overarching external shock for the migration rights, care and housing fields in Slovenia. Each of those three fields was reshaped first by neoliberal underinvestment, underemployment and financialisation, which were further exacerbated by multiple crises during or after the pandemic, be it inflation, gentrification or wage suppression. Social movement collectives, all part of one contentious field, produced divergent answers and differentiated solutions in each of the respective social fields. A closer examination shows that three different forms of solidarity appeared in the three fields as a set of responses to multiple crises: civic solidarity in the field of migration, autonomous solidarity in the field of urban struggles and institutional solidarity in the field of social reproductive care. Civic form of solidarity was expressed in the field of migrants' rights when activist collectives advocated for the expansion of migrants' rights with the framing of a more inclusive 'we-ness' and emphasised the abolition of discriminatory migration regimes that prevent (often racialised) non-citizens from equal participation. Institutional solidarity was observed in the field of (health) care and in the struggle for housing rights against neoliberal financialisation, as activist collectives referred to more formal—mechanical, contractual and welfare-state—forms of solidarity that need to be expanded and supported by the state. Finally, autonomous solidarity practised in self-organised (urban) spaces, with its emphasis on horizontal participation and direct democracy, was observed in urban struggles for the commons which attempt to redesign the urban social structure.

Keywords

polycrisis, interregnum, urban struggles, civic solidarity, institutional solidarity, autonomous solidarity

Local neoliberalism: how municipalities in Bosnia and Herzegovina embrace and resist neoliberalism

Iman Ibrahimović & Amer Kurtović, MA

Social Sciences Research Center, International Burch University, Sarajevo

Abstract

This paper juxtaposes the congruence of neoliberal ideal types of public policy areas – public services, market-led urban development, marketization of public goods, austerity, and entrepreneurial governance – and actual patterns of public service delivery in the 29 municipalities in Bosnia and Herzegovina with Business Friendly Certificates to determine the level(s) of penetration of neoliberal postulates of governance at the local level in BiH. The study evaluates the extent to which neoliberal principles have shaped public service delivery and governance practices at the local level. A mixed-methods approach is employed, combining a document review of public sector reforms and municipal budgets, interviews with municipal officials in charge of various aspects of public policy, and a discourse review of municipal strategic documents. It takes an inductive approach to explore the extent to which neoliberal governance principles have influenced policy decisions and public service delivery writ large. By focusing on cities with Business Friendly Certificates, the research is structurally biased toward municipalities that are larger and skew toward more neoliberal ones, as the BFC is an inherently neoliberal instrument because of the assumption that these municipalities are more neoliberal than others and are cover a large portion of the different types of municipalities in BiH. By analyzing municipal governance in BiH and its balance between market reforms and socialist-era legacies, this study contribution to the academic conversation on neoliberalism in post-socialist environments.

Keywords

Bosnia and Herzegovina, Business Friendly Certification, local governance, public service delivery, neoliberalism

What do Bosnians and Herzegovinians protest? An analysis of the politics of (neoliberal) discontent

Ada Selmanović & Amer Kurtović, MA

Social Sciences Research Center, International Burch University, Sarajevo

Abstract

This paper explores the dynamics of contemporary protests in Bosnia and Herzegovina, contextualizing the causes driving them within a neoliberal framework. Drawing on a comprehensive dataset of all major protests in BiH from 1996 to the present, the analysis traces the grievances of BiH citizens over nearly three decades to juxtapose them against neoliberal policies implemented in BiH. This period coincided with the global and local ascendancy of neoliberal economic policies and reforms – such as austerity, market liberalization, and privatization – that have fueled protests, such as Occupy Wall Street, across the world. There is, however, no such analysis testing the connection between the causes of successive waves of discontent, manifested first and foremost by the 2014 Plenum protests but also by very frequent low-scale and localized protests, including strikes. The paper develops a typology of grievances driving protests, juxtaposed against both the principles of neoliberalism and neoliberal policies. Although an outlier case due to the country's consociationalist setup, this study nonetheless advances a deeper understanding of how BiH protests challenge not only government but also broader global neoliberal paradigms that exacerbate inequality and perpetuate political stagnation. In highlighting these protests, the research contributes to discussions on the limits of neoliberalism in post-socialist societies and the potential for grassroots mobilization to envision alternative economic and political futures in BiH, the wider region, and further.

Keywords

Bosnia and Herzegovina, neoliberalism, protests, typology

“What, can the devil speak true?” – Assessing the epistemic value of ideological concepts

assoc. prof. dr. Bojan Vranić

Faculty of Political Sciences, University of Belgrade

Abstract

The continuum of the polarized Cold War world and the subsequent neoliberal hegemony post the fall of the Berlin Wall underscored both temporal and spatial dimensions of ideological underpinnings. While the prevailing assertions of (neo)liberals, (post)communists, and the emergence of various ideological “post”s and “isms” may have been misleading, potentially representing a “distorted view of history” (Marx&Engels) the significance of establishing political ideologies that offer certainty cannot be overlooked. However, contemporary society finds itself navigating Neurath’s open-world epistemic raft, devoid of solid knowledge foundations. This reality has been particularly evident with the ascent of populism challenging liberal democracy. The outbreak of COVID-19 further exposed the ambiguity of unsounded beliefs, overshadowing scientific truths. Are we constrained to opt for a binary choice between a resurgence of polarization or the ascent of a novel hegemony? The crux rather lies in addressing the question: Does the pursuit of truth singularly define the paramount epistemic value in deciphering ideological concepts? This paper endeavors to provide an analytical examination of the true/false dichotomy within political ideologies. Employing an analytical methodology and adapting Freeden’s morphological analysis, the objective is to present a model for identifying the intensional context of ideological concepts. Rooted in Polanyi’s conception of tacit knowledge, this model expands on the notion that ideological concepts are essentially contested, thereby constructing clusters that offer an evaluative framework for ideological beliefs, characterizing them as favorable/unfavorable, satisfying/displeasing, beneficial/harmful, rather than reducing them to mere true/false categorizations.

Keywords

political ideologies, epistemology, concepts, tacit knowledge, beliefs, values

Panel 3

Pravo in politika

Moderira: dr. Jure Spruk

Politična razsežnost pravnega (neo)liberalizma

dr. Jure Spruk

Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani

Povzetek

V razpravi se osredotočam na osrednje lastnosti pravnega (neo)liberalizma in njegove politične posledice. Pravni (neo)liberalizem lahko definiramo kot pravno ideologijo, ki predpostavlja, da je pravo racionalen, objektivni in avtonomen sistem pravil in načel, katerih poglavitna funkcija je, da usmerjajo in koordinirajo medčloveške odnose v politični skupnosti. Naštete predpostavke se zoperstavljajo podobi politike kot čustveno nabiti in pristranski dejavnosti, ki sama na sebi ne priznava omejitev in se bolj kot na razum opira na (večinsko podprto) voljo nosilcev oblasti. V tem smislu je politika razumljena kot potencialna grožnja obstoječemu političnemu konsenzu, ki se, če gre verjeti izhodiščni tezi te konference, seseda. Kot najbolj priročna pravna metoda se tako izkazuje neosebni formalizem, ki ga bolj kot družbene posledice pravnih procesov zanima formalna logika pravnega silogizma. S politološkega zornega kota je jasno, da predstavlja sklicevanje na formalno logiko zgolj poskus zastiranja realne vpetosti prava v obstoječa razmerja moči, kar so že pred dobrim stoletjem ugotavljali pionirji sociološkega pravoznanstva (npr. Jhering) in pravnega realizma (npr. Holmes). Temu navkljub za (neo)liberalizem ostaja ideal vladavina prava in ne ljudi, saj politične prevlade nikdar ne izzovejo zapisana splošna pravna pravila, temveč to lahko storijo zgolj konkretni politično organizirani ljudje. Vladavina prava je po svoji naravi formalistični ideal, tj. ideal mehanične uporabe pravnih pravil, ki vodi k zgolj eni (pravno) pravilni rešitvi. Kot takšna je vladavina prava izredno pomemben politični ideal, saj je bolj kot korenitim spremembam naklonjena vzdrževanju statusa quo. Tako ne čudi, da si pravni (neo)liberalizem prizadeva k preseganju politike na način prenosa težišča odločanja k sodiščem, kar nekateri teoretiki (npr. Hirschl) imenujejo juristokracija. Danes se v imenu vladavine prava, zlasti na najvišjih sodiščih, sprejemajo pomembne politične odločitve. Iz tega razloga je za politično znanost nadvse koristno, da v svoje raziskovalno polje vključi pravo in pravne procese.

Ključne besede

pravni (neo)liberalizem, politika, vladavina prava

Človekove pravice med politiko in pravom

prof. dr. Miro Cerar

Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Človekove pravice izvirajo iz enovite, vendar v racionalni refleksiji razčlenjene in kompleksne etično-filozofske ideje o varstvu temeljnih človekovih dobrin, ki ima posebno vlogo v politiki in pravu. Čeprav se v obeh sferah do neke mere izražajo enotno, imajo različne izraznosti in funkcije. Politika in pravo vplivata drugo na drugo in si medsebojno postavljata meje, ki preprečujejo pretirano enostranskost. Njuno razmerje je dinamično – v različnih obdobjih lahko delujeta progresivno, konservativno ali reakcionarno. Razlike med pravom in politiko, ki se lahko opredeljujejo glede na različna merila (npr. psihološka, aksiološka, sociološka in zgodovinska), pa so razvidne predvsem v naslednjih pogledih: a) na institucionalni ravni se politika osredinja predvsem v delovanju zakonodajne in izvršne oblasti ter v aktivnostih političnih strank, pravo pa v sodni veji oblasti ter nasploh v sferah delovanja poklicnih pravnikov; b) pravo se udejanja prek pravnih aktov, politika pa tako prek pravnih aktov, kot tudi političnih programov in drugih dokumentov ter praktičnih aktivnosti; c) v politiki sta poudarjena predvsem politični interes in moč, v pravu pa pravno vrednotenje in pravna pristojnost; d) politične polarizacije se vzpostavljajo skozi izrazito pristranske kategorije »naši – vaši«, ali v skrajni obliki kot »prijatelj (zaveznik) – sovražnik«, v pravu pa dualizmi (pravica – dolžnost, tožnik – toženec, obsodba – oprostitev itd.) ne smejo voditi v pristranskost pri pravnem odločanju; e) pravo temelji na uravnoteženi korelaciji med pravicami in dolžnostmi (atributivno-imperativna narava prava), politika pa teži k uveljavljanju ideologije in interesov v smeri čim večjega širjenja lastnih upravičenj ter zanemarjanja lastnih dolžnosti in pravic drugih subjektov, kar vodi v različna neravnovesja; f) politika je prilagodljivejša, prožnejša in manj predvidljiva od prava; g) v pravu so sankcije za kršitve pravnih norm vnaprej jasno določene, politika pa poleg pravnih sankcij uporablja tudi druge, manj določne in predvidljive sankcije. Zaradi svoje razpetosti med pravom in politiko so človekove pravice v vseh vidikih zaznamovane z navedenimi podobnostmi in razlikami med pravom in politiko. Razumevanje ter stabilno uravnavanje politično-pravnega dualizma je ključno za ohranjanje in razvoj demokracije in pravne države, saj se človekove pravice lahko uresničujejo le v sistemu, ki spoštuje politični liberalizem in načela pravne države. Sistem zavor in ravnovesij ter zavest o pomenu pravic zagotavljata ohranjanje demokracije in pravne države. Pri tem mora na eni strani med demokratično politiko in pravno državo obstajati ustrezen sistem zavor in ravnovesij (checks and balances), ki učinkovito zagotavlja varstvo človekovih pravic, na drugi strani pa je čvrsta zavest o potrebi spoštovanja človekovih pravic nujni predpogoj za obstoj demokracije in pravne države.

Ključne besede

človekove pravice, politično-pravni dualizem, vladavina prava, pravni akti

Razmerje med pravom in politiko prek privatne lastnine

prof. dr. Igor Lukšič

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Preučevanje razmerja med pravom in politiko ter njunega medsebojnega posredovanja ima dolgo tradicijo. Ker je najprej bila politika in z njo oblast, nato pa ji je sledilo pravo, ki se v moderni različici, to je v kontekstu vladajoče politične doktrine liberalizma, vzpostavlja kot omejevalec politike in delovanja politikov, je pravo deležno bistveno večje simpatije v teh razpravah. Razprave so zlasti v zadnjem času navdihovala gesla o človekovih pravicah in pravni državi, o čemer so najbolj pisali in razpravljali pravniki. Najbolj lucidni med njimi so navezovali na izhodišča politične teorije moderne dobe, ki razmerje med pravom, sodno oblastjo in politiko, vendarle poskuša razumeti in realnih razmerij moči med političnimi silami. V razpravi bom nakazal proces vključevanja prava v nastajanje kapitalizma, kapitalistične privatne lastnine kot ga lahko sledimo v razpravah nekaj ključnih mislecev politike od Akvinskega do Locka in Smitha, ki sta razmerje med lastnino, pravom in politiko postavila v konceptualni okvir, ki velja še danes. Pri Akvinskem se vidi, da je razpadanje fevdalizma, ki ga najeda ena od možnosti razvoja, meščanska prevlada, boleč proces in da je treba v tem novem svetu jasno opredeliti lastnino in na njej temelječo politično ureditev. Fevdalna ureditev se izkazuje že Akvinskemu pretesna, vendar je meščanstvo še prešibko, da bi lahko identificiral v njenem projektu jasno alternativo fevdalizmu. Filmer je nekaj stoletij kasneje to alternativo jasno zaznal in se zavestno postavil na stran fevdalnih principov. Vmes Morova misel jasno zaznamuje duh časa s tem, ko se alternativa v skupnostni lastnini še zdi ena od močnih smeri nadaljnjega razvoja družbe v bolj človeški smeri, kot jo obeta pohod privatizacije v konceptu nastajajočega kapitalizma. Zmago meščanstva in kapitalističnega principa pa je ovekovečil Locke, ki je vladajoče zmage kapitalizma povzel v princip privatne lastnine, ki že od naravnega stanja nekako ustreza naravi ljudi in zahteva privatizacijo vsega, kar se človek dotakne, da lahko na tem trdnem temelju gradi politične in pravna razmerja med ljudmi.

Ključne besede

privatna lastnina, fevdalizem, meščanstvo, politična teorija moderne dobe

Koliko oblasti ima v Sloveniji ljudstvo – o razmerju med predstavniško in neposredno demokracijo

doc. dr. Barbara Rajgelj

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Tako v Sloveniji kot drugje se zlasti v časih aktivnejšega družbenega vrenja kot rešitev za zagate demokratične in pravne države pogosto pojavijo ideje o krepitev mehanizmov neposredne demokracije. Pri nas smo bili tem razpravam priča zlasti v obdobju velike finančne krize med 2011 in 2012, pa tudi v času epidemije covid-19. Tako v praksi kot v teoriji ti razmisleki praviloma ne gredo dlje od pravice do referendumov, ljudske iniciative in peticije. Avtorica ideje za širitev mehanizmov črpa iz svojih izkušenj z rabo pravnih sredstev za zaščito človekovih pravic in pravne države, kjer se pogosto izkaže, da državni organi javnega interesa ne ščitijo v zadostni meri, posameznikom pa pravna sredstva za njegovo zaščito niso na voljo. Eden od mehanizmov, ki ga ponuja v razpravo, je zahteva za oceno ustavnosti predpisov, ki bi jo lahko vložila skupina več tisoč volivcev (pri primerljivih institutih so zahteve različne: od pet tisoč pri zakonodajni iniciativi do štirideset tisoč pri naknadnem zakonodajnem referendumu). Zaenkrat je vložitev zahteve za oceno ustavnosti pridržana taksativno določenim državnim organom (izjemoma tudi sindikatom), posameznik pa lahko vloži le pobudo, pri čemer vsebinsko presojo s strani Ustavnega sodišča lahko doseže le, če izkaže, da predpis neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oz. pravni položaj. Ob pasivni držbi državnih organov, kot je Varuh človekovih pravic, ki v času epidemije, natančneje v letih 2020, 2021 in 2022, ni vložil niti ene zahteve za oceno ustavnosti, ob izjemni koncentraciji politične, kapitalске in medijske moči okrog vsakokratne izvršilne veje oblasti, pa tudi ob usklajeni zlorabi nosilcev političnih funkcij in državnih podjetij, kot smo ji bili priča ob referendumu o JEK2, se zastavlja vprašanje, ali je ureditev, ki varstvo javnega interesa zaupa zgolj državnim organom, posameznikom oz. civilni družbi pa ne, skladna s 3. členom Ustave RS, po katerem ima v Sloveniji oblast ljudstvo, državljanke in državljani pa jo izvršujejo tako z volitvami kot tudi neposredno.

Ključne besede

neposredna demokracija, javni interes, referendum, človekove pravice, Ustava

Panel 4

EU and International Relations

Chair: doc. dr. Anastas Vangeli

Geopolitical rebalancing in the EU: the East and the Three Seas Initiative

dr. Luka Juri

Abstract

The global geopolitical landscape is experiencing profound shifts, particularly on Europe's Eastern flank, as a gradual, but visible U.S. global geopolitical retreat leaves a vacuum filled by emerging powers like China and Russia. This contribution examines the Three Seas Initiative (3SI) within the context of this rebalancing, focusing on its economic and geopolitical dimensions. Launched in 2015 by Poland and Croatia, 3SI encompasses thirteen European Union member states and two Partner-Participants (Ukraine and Moldova), supported by strategic allies including the United States, Germany, Japan, and the European Commission. While it was established to address infrastructural disparities in Central and Eastern Europe, 3SI's alignment with NATO and its infrastructure projects, such as Via Carpatia and Rail Baltica, highlight its broader strategic importance and seems to follow the US backed vision of the "New Europe". The Initiative operates through three key pillars: transportation, energy security, and digital infrastructure, fostering regional connectivity and economic growth while enhancing security along the European Isthmus. Despite its economic framing, 3SI's strategic alignment reveals deeper military objectives, particularly in countering Russian and Chinese influence. By situating 3SI alongside other Western responses, such as the India-Middle East-Europe Economic Corridor (IMEC) and the Abraham Accords, this contribution contextualizes its geopolitical role. Revisiting Mackinder's Heartland Theory, it questions whether 3SI will prevent closer ties between Europe and Russia and reinforce U.S. transatlantic dominance. Positioned as a critical player in reshaping Eurasia's power dynamics, 3SI exemplifies the Western geopolitical effort to maintain influence in a rapidly changing world.

Keywords

Three Seas Initiative (3SI), Geopolitical Rebalancing, European Isthmus, NATO and "New Europe", Mackinder's Heartland Theory

Are the liberal days over?

Examining the new geopolitical shift of the von der Leyen Commission

assist. prof. dr. Veronika Velička Zapletalova

Faculty of Social Studies, Masaryk University

Abstract

The article explores the evolving discursive logic of self-legitimation in the European Union, emphasizing a shift in European political discourse towards a geopolitical mindset, departing from the earlier emphasis on the EU as a liberal actor. The study focuses on the geopolitical stance of the EU under Ursula von der Leyen's leadership as President of the Commission (2019–2024), including the shaping of her second Commission. Using narrative analysis, the research examines how von der Leyen has tried to redefine the EU's identity as a global actor through strategic communication and policy narratives. Drawing on both qualitative and quantitative data analysis, the article investigates the strategies employed to project the Commission's authority and legitimacy amid key challenges, such as the post-pandemic recovery, rising economic protectionism, the war in Ukraine, competition with China, etc. The findings illustrate how these narratives have been pivotal in redefining the EU's global role and reshaping traditional understandings of the Commission's communicative and political strategies. The article thus contributes to discussions on EU self-legitimation, offering insights into how narrative tools can be leveraged to influence and shape geopolitical discourse.

Keywords

European Union, European Commission, self-legitimation, geopolitics

Between a rock and a hard place – Europeanization and domestic actors in Kosovo, Montenegro, and Serbia

dr. Nikola Mladenović

Institute for political studies, Belgrade

Abstract

This work explores domestic party constellations in Kosovo, Montenegro, and Serbia in recent years, with regards to their ambition to join the EU. All of the above have formally aspired to EU membership, although the pace of political reforms in the Western Balkans has been slower than hoped for, and the region has experienced a resurgence of authoritarian characteristics (e.g. Bieber 2020; Cianetti, Dawson & Hanley 2018). The scholarly debates have recently been heavily focused on EU's supposed lax approach to the state of democratization, which was referred to as the stabilocracy (e.g. Džankić, Keil & Kmezić 2019; Bieber 2018). However, my work examines domestic party scenes and readiness of the domestic actors – including parties in office and those who would replace them – to carry the process of Europeanization. I argue that the domestic scenes leave a lot to be desired by proponents of Europeanization and democratization. Although Serbia has slipped towards the hybrid regime type, there has also been an upsurge of radical rightist parties among the opposition, and even the moderates showed mistrust towards the EU's role and intentions. In Montenegro, the former president Đukanović has promoted NATO and EU membership, while building patronage networks and semi-authoritarianism. Conversely, the opposition has promoted closer ties with Russia and opposed Western integrations. The politics in Kosovo levitated between “war time” politicians and nationalists who opposed normalization. The scholarly community should rethink the self-enforcing, path dependent understanding of the Europeanization process and the strategies to spur democratization in the resilient cases.

Keywords

Europeanization, party politics, Western Balkans, comparative politics, democratization, nationalism

Conceptualising Euro-optimism via frame analysis: case study of Slovenia

doc. dr. Jure Požgan, prof. dr. Ana Bojinović Fenko & doc. dr. Faris Kočan
Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana

Abstract

This article aims to contribute to conceptualisation of Euro-optimism. It does so to fill the gap in the rise of literature on Euroscepticism in the 2000s with findings mostly lined to populist strategies of political parties, entirely dismissing actors with with Euro-optimist stance and collective actors (e.g. states in their foreign policy stance). This article thus makes use of the frames analysis of Euroscepticism (Pirro and van Kessel, 2018) – encompassing four conceptual elements: socioeconomic, cultural, sovereignty, and legitimacy (or a combination of the above) – and applies it to Euro-optimist state-level positions. It questions how relevant are the four frames of analysing Euroscepticism for analysing states' stances of Euro-optimism. The conceptual value added of the article is an analysis of compatibility of frames and of a degree of Euro-optimism compared to the identification of a “mere” presence of an individual frame. Empirically, the article performs a longitudinal case study of Slovenian Euro-optimist state positions via the four frames since before the country's independence until today. A specific attention is given to the period between 2020 and 2022, during which at that time government had challenged Slovenia's Euro-optimist stance. The findings show applicability of Euroscepticism frames for analysis of Euro-optimism. A strong overlap of presence and substantive complementarity of Euro-optimist stance is observed in all four analytical frames until 2020. Yet, during 2020-2022, although all four analytical frames were present, Euro-optimist stance had been at best stagnating (in socioeconomic frame) or even partially deconstructed (in cultural, legitimacy and sovereignty frame). At the same time, there has been less compatibility between frames, which additionally weakened the Euro-optimist stance of Slovenia. As such, we argue that the compatibility between different analytical frames is more important for Euro-optimism than for Euroscepticism.

Keywords

Euro-optimism, Euroscepticism, frame analysis, Slovenia

Panel 5

Kitajska v svetu

Moderira: doc. dr. Marko Hočevar

Tehnološki vzpon Kitajske in polikriza Ameriške globalne hegemonije in svetovne kapitalistične ureditve

doc. dr. Blaž Vrečko Ilc

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Pričujoči prispevek želi kritično premisliti osrednje mesto, ki ga v okviru sodobne polikrize krize tako razmerja med Kitajsko in Ameriško dominirano globalno kapitalistično ureditvijo, kot samih ideološko-materialnih temeljev te ureditve igra tehnološki razvoj in nadzor, prevlada, ter vodilni položaj v navezavi na historično specifičnim zbirom tehnologij, ki so pripoznanana, dojemana in zamišljena ter slavljena kot osrednje, kot prelomne, kot ključne. Kljub relativni starosti ameriških in zahodnih anti-kitajskih diskurzov in politik ter dojetanja Kitajske kot strateškega nasprotnika, smo od začetka ameriške trgovinske vojne s Kitajsko v okviru prve Trumpove administracije priča zaostrovanju tako diskurzov kot samih politik in ukrepov uperjenih proti Kitajski ter njenem geopolitičnem in geoekonomskem vzponu. V tem okviru pa smo priča fokusiranju zaostrovanja ameriških in ameriško-dominiranih zahodnih diskurzov in politik na kitajske tehnologije, na njihove domnevne problematične značilnosti, ki so vezane tako na njihov razvoj, produkcijo, financiranje, diseminacijo in implementacijo, kot na njihove domnevno neprecedenčne negativne značilnosti vezane na cilje globalne dominacije kitajskih komunističnih oblasti. Ta fokus na tehnološki razvoj in na (specifične) relevantne tehnologije tako v diskurzih kot politikah le na najbolj površinskem nivoju izhaja iz ciničnih in/ali ideološko legitimiranih dvojnih meril vizavi kitajskega tehnološkega razvoja in tehnologij v primerjavi z ameriškim(i) (zahodnim(i)). Dejansko izhaja iz osrednje vloge, ki jo je in jo prevlada na polju tehnološkega razvoja in prevlada ter nadzor nad osrednjimi tehnologijami igra v ideološkem in materialnem vzpostavljanju in reprodukciji ameriške globalne hegemonije ter ameriško vodenega globalnega kapitalističnega sistema. Ta ZDA kot hegemonu ter njenim elitam omogoča neprecedenčno zmoglost črpanja presežne vrednosti, akumulacije kapitala in koncentracije dobičkov in posledično bogastva ter (delnega) naslavljanja kontradikcij in reguliranja antagonizmov, ki (so) ciklično ogrožajo stabilnost in kohezijo ameriške družbe. Hkrati pa to eksistencialno zahteva, da so vse ostale države posredno ali neposredno podrejene integrirane v to ureditev z vidika njihovega tehnološkega razvoja in tehnologij, ki jih implementirajo in uporabljajo ter globalno diseminirajo. Odstopanja (primer Japonske) so bile ZDA zmožne disciplinirati in korigirati vse do nedavnega vzpona kitajskih tehnoloških velikanov in njihovih tehnoloških prebojev, kjer se je ta praksa začela korenito lomit. V tej luči bo prispevek poskušal premisliti, zakaj je pozicija Kitajske zgodovinsko specifična, zakaj med ZDA in Kitajsko z vidika tehnološke prevlade ne more priti do pomiritve ter zakaj konvencionalna razrešitev tega spora ne bo razrešila temeljnih kontradikcij tako globalne kot obeh nacionalnih ureditev in bo potencialno brez radikalnih sprememb vodila v radikalno destabilizacijo.

Ključne besede

Kitajski tehnološki vzpon, Kitajsko-Ameriški odnosi, globalna ureditev, Ameriška hegemonija

Kitajska vesoljska strategija med globalnim občim dobrim in novo vesoljsko tekmo

doc. dr. Maja Veselič

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Kitajska razvojna strategija vesolje obravnava kot eno od štirih »strateških novih meja«, tj. območij, ki so del globalne gmajne (global commons) in imajo visok razvojni potencial kot nahajališča naravnih virov, obenem pa njihovo raziskovanje terja razvoj novih, prebojnih tehnologij. Prispevek predstavi kitajske vesoljske načrte, kot so zastavljeni v beli knjigi iz leta 2021, in pokaže na dva različna pristopa k raziskovanju in upravljanja vesolja. To je po eni strani vpeto v kitajski mednarodnopolitični diskurz »skupnosti skupne usode« in načelo miroljubne uporabe vesolja, po drugi strani pa so v vesoljski politiki vse bolj izpostavljeni varnostni vidiki ter razvoj »dvonamenskih tehnologij«, tj. tehnologij s civilno in vojaško uporabnostjo. Kot ena od držav z najbolj razvitimi zmogljivostmi za (potencialno) izkoriščanje virov v vesolju in na drugih ekstrateritorialnih območjih se Kitajska pri oblikovanju trajnostnih pristopov h globalni gmajni sooča še z dvema izzivoma – pomanjkljivim pravnim okvirom ter privatizacijo vesoljskih tehnologij.

Ključne besede

kitajska vesoljska strategija, upravljanje vesolja, ekstrateritorialno izkoriščanje virov, privatizacija vesoljskih tehnologij

Kitajska v svetu

zasl. prof. dr. Marjan Svetličič

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Težko bi danes pritrdili Mao Cetungovi (1966) misli, "da je v svetu velik nered, ampak situacija je odlična", ker ni na vidiku rešitve kaotičnega položaja, ni pravega novega reda, ki bi nadomestil razpadajočega starega. ZDA se trdno oklepajo svoje vse bolj krhke hegemonije, tudi tako, da "napadajo" rivala, Kitajsko s trgovinsko vojno. Kitajska postopoma spreminja svojo strategijo uživalca koristi obstoječega reda' (2001–2005) v njegovega ogroževalca (2006–2009) ter njegovega soustvarjalca (po l. 2010) ter danes v vse bolj asertivni subjekt (so)kreatorja alternativ(e) ali novega reda. Zahod je šele v novejšem času "opazil" fantastično tehnološko preobrazbo Kitajske namesto, da bi se odzival proaktivno (»streho je treba popravljati ko sije sonce« pravi C. Lagarde). Dolgo jo je podcenjeval, ideološko izključeval, izhajajoč iz svoje civilizacijske "superiornosti" ter naivno pričakoval, da bo z odpiranjem sprejela ne le ekonomski kapitalizem ampak tudi demokracijo, da bo prišlo do konvergence vrednot. Zato niti ZDA, niti EU, še manj Slovenija niso imele svoje strategije do Kitajske. Pozabilo se je, da, če nimaš svoje strategije si del strategije drugih (Tofler), v tem primeru Kitajske. Od spodaj navzgor se je v EU vzpostavljala shizofrena, iz dneva v dan spreminjajoča se strategija. Od prvih zametkov strategije branjenja pred "navalom" Kitajske, do Kitajske kot obetavnega trga, kot ekonomska priložnost poslovnega sveta, ter kasneje, Kitajske kot politično ideološka-varnostna nevarnost. Kaj pa vrednote? Doslej je na Zahodu prevladovala licemerska politika, vsiljevanja "univerzalnih" Zahodnih vrednot Kitajski navkljub dejstvu, da je že konzervativno neoliberalen Kissinger (2011) davno rekel, da je "Vsiljevanje človekovih pravic verjetno samouničujoče v državi s takšno zgodovinsko vizijo kot je Kitajska, ker to lahko konsolidira avtoritarizem", da ne omenjam Toynbejevo kritiko domnevno univerzalnih vrednot (1958). Odprto pa je vprašanje, ali bo ob vse večji asertivnosti Kitajska skušala vsiljevati svoje vrednote svetu. Sodobne formalne izjave tega ne potrjujejo, razen da vztrajajo, da bi morali med človekove pravice vključiti tudi ekonomsko-socialne ter da se zavedajo Kennedyjeve nevarnosti imperialne prevelike razširitve. Ni pa gotovo, da sodobna Kitajska še misli tako kot pred 50 leti Deng Xiaoping v govoru v UN aprila 1974; "Če bi nekega dne Kitajska postala super sila in igrala tirana bi morali ljudje v svetu to identificirati kot imperializem in skupaj s Kitajci delati na tem, da to preprečijo."

Ključne besede

Kitajska, EU, ZDA, strateška avtonomija, vrednote, hegemonija

Kitajski razvoj med modeli rasti in geopolitiko

doc. dr. sc. Josip Lučev

Fakulteta političnih znanosti, Univerza v Zagrebu

Povzetek

Kitajska globalna vloga se že desetletja kontinuirano spreminja. Ta prispevek v fokus postavlja kitajski model rasta kot skico, ki takšno spremembo lahko najbolj smiselno razloži. Skupno Kitajska transformira tip razvoja iz ekstenzivnega v intenzivni, kar lahko vidimo tudi skozi spremembe v makroekonomskem pomenu neto izvoza, ki kot % BDP pada. Hkrati ostaja izjemno visoka vloga investicij, raste pa tudi vloga zasebne potrošnje. V tem kontekstu lahko lažje razumemo geokonomске in geopolitične procese kot so razvoj vse bolj ambicioznih vojnih kapacitet, pobuda En pas ena cesta, strategija Made in China 2025 in spremembe v hukou sistemu.

Ključne besede

kitajski model rasti, investicije, geopolitika, En pas ena cesta

US-China tech war and its implication on the Western Balkan states

doc. dr. Anastas Vangeli*, **doc. dr. Faris Kočan & prof. dr. Ana Bojinović Fenko****

*School of Economics and Business, **Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana

Abstract

The multi-dimensional geopolitical and geoeconomic struggle for technological primacy as the US and China leverage economic, political, and digital means, overt and covert, to (re)shape global technology standards, infrastructure, research and innovation, greatly affects both global power dynamics and digital sovereignty (Wong, 2021; Bradford, 2023; Schindler et al., 2024; Varoufakis, 2024). This paper will address the US-China tech war, from the perspective of its manifestation in the nature of the world order – its structure, mode of governance and form of legitimization (Hettne, 2005). The paper will then analyse implications of the impact of such systemic level power-rift at the regional level of traditionally European power domain, namely the Western Balkan EU-membership aspiring states.

Keywords

US-China relations, tech war, world order, Western Balkans

Panel 6

From post-liberalism and hyper-liberalism to post-western anti-eurocentrism

Chair: prof. dr. sc. Zoran Kurelić

Liberal constitutionalism and its enemies – The role of Liberal Courts in Defense of Enlightenment

prof. dr. sc. Siniša Rodin

European Court of Justice

Abstract

Liberal constitutionalism understood as government limited by law where majoritarian decision-making is counterbalanced by counter-majoritarian checks is facing an existential crisis. The liberal principle according to which everyone has a right to determine what it means a good life subject to not harming others is challenged by ideologies that seek to undermine not only legitimacy of liberal, especially counter-majoritarian institutions, but the very narrative, forged in Enlightenment, on which such liberal institutions are based. Methodology of attack seeks to transform the meaning and value of the basic concepts of the social contract and to create alternative narratives inimical to political ideas of enlightenment. The paper presents strategies that seek to undermine liberal constitutionalism and the role of liberal courts by proliferating narratives and meaning inimical to ideas of political enlightenment. I argue, first, that it is necessary to distinguish neutrality of a constitution and neutrality under a constitution, second, that the latter can be appreciated only within the framework of the former, third, that European Union is not a constitutionally neutral project, and fourth, that the Court of Justice of the European Union, as a liberal court, has a constitutional role to protect liberal values, particularly, those enshrined in Article 2 of the Treaty on European Union.

Keywords

liberal constitutionalism, liberal courts, political enlightenment, EU

Living in the “interregnum”

prof. dr. sc. Darko Polšek

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

Abstract

The most common criticism of „neoliberalism“ is that it deprives people of political decisions. During „neoliberalism“, politics was reduced to being just an ancilla of economics, politicians were allegedly puppets of capitalist interests, ordinary people were deprived of their voice, and justifiably sought an alternative, utopian or otherwise, or so the story went. Well, now that politics came centre stage again, “neoliberal” critics can wallow in ecstasy! Politics is back with a vengeance! Foreign debt of the major „neoliberal“ force, the US, towards which the criticism was usually directed, at the time of this writing is \$35,332,999,360,902 (\$35 trillion) i.e. \$104,871 per citizen. And what do their political representatives quarrel about during current presidential debates, marked as the most significant in decades? Whether Haitians eat domestic pets, of course! Or who grab whom by the p****. Politics came back centre stage in Russia, of course. Who cares about human and economic costs when the war is waged “for (Russian-style) justice”? Middle East looks grimmer every day. Phones are exploding, foreign diplomats, children and aid workers became usual assassination targets. And state terrorism joined ranks with regular terrorists. China abandoned its alleged “neoliberalism” for a more visible “heavy hand” political approach at home and abroad. Hindu nationalism and Turkic imperialism is on the rise. And then, there is Europe, where “citizens’ voices” are being heard again... which brought us significant fascist victories in Italy, Saxony, Thuringia, possibly France, and in some other minor countries. So, hallelujah to all who used to call for more political interventions! Now you have it your way! You call this era intrregnum? If during alleged and much vilified “neoliberalism” there was some hope of keeping international order in order, and for elaborating some piecemeal peaceful conflict resolution in internal and international affairs, now there is no end of conflicts in sight. Interregnum? If vestiges of utopianism of the previous period were benign, now you need a full-blown old-style utopia to envisage an alternative for the present. And if you enjoy wallowing in political victory against “neoliberalism”, you can just as well keep wallowing in blame throwing against it.

Keywords

neoliberalism, interregnum, utopia, international order

Metastasis of freedom

dr. Lana Zdravković

The Peace Institute, Ljubljana

Abstract

In the proposed paper I will rethink the contemporary phenomenon of woke left, which has hegemonic intentions to become dominant ideology of our time. As it is gradually being normalized, conformed to even by those who inwardly doubt it, and practiced by the majority of academic, corporate and state institutions – in the West, it deserves closer theoretical attention. Being an important side in the cultural war, it has been criticized, not only by the conservative right but also by the left itself. I understand it as a quasi-revolutionary ideology which masks real material problems the left should deal with: working people, class struggle, capitalism, and will present the critique of woke left mostly given by three philosophers from three different left positions: liberal (Brian Berry, Culture and equality: Egalitarian critique of multiculturalism), socialist (Susan Neiman, Left Is Not Woke) and communist or radical left (Slavoj Žižek, different books and texts). By that I would like to clearly express opinion that woke left want to hijack the idea of the left but has nothing to do with everything that the left historically stands for: social justice, equality, and emancipation. Instead, it offers us new form of capitalism, woke capitalism which encourage the right of extreme individualisation, which allows the subject to claim, as one of the fundamental human rights, so to speak, the right to their own particular identity. We face metastasis of freedom with the application of the consumerist logic of personal choice in an endless series of different products to personal choice of identity which encourages individualism, egoism, narcissism.

Keywords

woke left, critique, cultural war, freedom

Postconsensual Caesarism

izv. prof. dr. sc. Tonči Kursar & doc. dr. sc. Ana Matan

Faculty of Political Science, University of Zagreb

Abstract

The authors hold that (liberal) democracy is no longer the political form seeking to establish global dominance. They argue that it can be now called post consensual democracy. The authors firstly ask what the form of democracy was, triumphant in 1989, that is now behind us and use Rancière's concept of consensus democracy to describe it. In Rancière's view, the consensus democracy has destroyed the doctrine of „real democracy“, both in its Marxist and Rousseauian variants, but it has also undermined the so-called formal“ democracy (minimalist democracy) that had been ceding power to unelected bodies that lack democratic legitimacy. Early criticism of the direction into which democracy was headed can be found in the thought of John Gray who has issued warning that “we are ... moving back into an epoch that is classically historical” (1997: 249). The Russian-Ukrainian War has revealed that Gray criticism and dictum has been well founded. The authors hold that a principle of 'large spaces' could supplant the “universalist principle that encompasses the whole planet and the whole of humanity” (Schmitt). We could then talk about ‘a democracy in one country’ or a democracy with a more limited ambition. As such democracy is turning inwards, one can point to a legitimation crisis that W. Streeck considers tightly bound with the crisis of democratic capitalism. How does Streeck propose to address this crisis emerging in the ‘interregnum’ (Gramsci)? Streeck holds that “reclaim the national political arena to address the real issues that the old center has successively tried to cover up” (Streeck, 2024). Streeck is politically supporting the German far left leader Sahra Wagenknecht who according to him is “the only one asking real questions and offering real answers“ (2024). It seems that Streeck is opening space for a left Caesarism/Bonapartism described by Marx and Gramsci. Following their insights, the authors will show that progressive Caesarism faces insurmountable obstacles in capitalist state that is capable to either neutralize or dialectically absorb progressive policies (Gramsci).

Keywords

consensual democracy, Rancière, progressive Caesarism, capitalism

What do “Liberal Totalitarianism”, “Satanic Liberalism” and “Hyper-Liberalism” have in Common?

prof. dr. sc. Zoran Kurelić

Faculty of Political Science, University of Zagreb

Abstract

Three concepts from the title of the paper are related to three rather different political philosophers. “Liberal totalitarianism” is a surprising formulation put forward by Paul Feyerabend in his book *Science in a Free Society* originally published in 1978 long before the post-colonial discourse became the norm in the West. Feyerabend’s criticism of Karl Popper’s concept of the open society is the starting point of his attack. In Feyerabend’s argument the very idea of a planetary accepted open society is problematic. It represents an example of “guided exchange” between traditions and de facto a form of imperialism. Liberalism understood as a mixture of rationalism, science and capitalism is in his opinion totalitarian. “Liberal satanism” is Alexandar Dugin’s concept developed in a number of his books and publications especially in his *Fourth Political Theory*. In Dugin’s self-understanding the fourth political theory goes beyond the three ideologies of the 20th century liberalism, fascism and communism. In his narrative the victory of liberalism over the two totalitarian rivals resulted in a diabolical transformation of the victorious ideology. This transformation includes, gender ideology, trans-ideology, trans-humanism and the destruction of traditional cultures within liberal democracies and around the globe generally. Dugin identifies Anglo-American liberal culture as the source of imperialistic Evil trying to become the final universal civilization. He argues for a multipolar world in which communication between the poles is not dictated from the West. “Hyper-liberalism” is John Gray’s concept designed to criticize the so called Woke left. In Gray’s opinion the cultural left which now dominates in the US and the UK is a mutation of the original liberal ideal of self-creative individualism. He does not think that it can be explained either as a cultural version of Marxism or as an example of postmodernism. Marx, Derrida and Foucault were too sophisticated for the woke, so if the mutated identity politics is related to them it is a misinterpretation similar to the Nazi misinterpretation of Nietzsche. In his latest book *The New Leviathans* Gray argues that hyper-liberals while attacking the enlightenment universalism of classical liberals still have their own universalism and still have the ambition to spread their ideology all around the globe. Both classical liberalism and hyper-liberalism are incarnations of the same Christian monotheistic belief in universal salvation. In my paper I will compare the three criticisms of liberalism and argue that the final Feyerabend’s approach developed in the nineties before his death is still the most productive one. In the final phase Feyerabend rejected the idea of liberal totalitarianism and his radical relativism and adopted the idea that “every culture is potentially all cultures”.

Keywords

liberal totalitarianism, satanic liberalism, hyper-liberalism, radical relativism, critique

Panel 7

Ekopolitičnost: (post)neoliberalne perspektive

Moderira: prof. dr. Cirila Toplak

Ambasadorji Evropskega zelenega pakta: oblastne strategije oblikovanja okoljskega državljanstva

izr. prof. dr. Marinko Banjac

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Leta 2019 je Evropska komisija, v skladu z napovedmi Ursule von der Leyen ob začetku njenega prvega mandata kot predsednice Komisije, predstavila načrt za zeleni prehod, znan kot Evropski zeleni dogovor (EGD). Cilj tega dogovora je izpolnitev zahtev pariškega podnebne sporazuma in doseči ogljično nevtralnost v Evropi do leta 2050. EGD predstavlja sveženj politik in ukrepov, namenjenih prestrukturiranju gospodarstva in različnih industrijskih panog za doseg okoljskih ciljev, kar je nujno treba prepoznavati kot prizadevanje za utrditev in »razširitev neoliberalne hegemonске formacije« (Samper et al., 2021, p. 8). Čeprav prevladuje ekonomistični jezik in je zeleni prehod racionaliziran ter uresničen kot vprašanje gospodarstva in industrije, je prisoten tudi poudarek na nujnosti pravičnosti in demokratičnosti tega procesa: »[P]olitike, ki prinašajo spremembe, uspešne le, če so državljani v celoti vključeni v njihovo oblikovanje. [...]. Državljeni so in morajo ostati gonilna sila prehoda« (European Commission, 2019). Ključen element v procesu pridobivanja legitimnosti je evropski podnebni pakt, zasnovan za aktivno vključevanje državljanov v uresničevanje EGD in krepitev podpore zanj. Del tega mehanizma je tudi ambasadorstvo podnebne pakta. Ambasadorji, izbrani na podlagi svojih (strokovnih) referenc, pomagajo širiti splošno podporo zelenemu prehodu tako, da vključujejo državljane in spodbujajo trajnostne okoljske ukrepe. V prispevku opravimo kritično refleksijo vloge ambasadorjev in njihovega diskurza, pri čemer mehanizem razumemo kot del širšega režima izvajanja oblasti na evropski ravni, ki cilja različne segmente populacije ter posameznike in jih artikulira kot okoljske državljane. Iz perspektive ekovladnosti (ecogovernmentality) so državljani v ekonomističnih naracijah racionalizirani kot ključni akterji raševanja podnebne in okoljske krize. Glede slednje ambasadorji v svojih napovedih delovanja in predstavitvah ponujajo artikulacije problemov in rešitev, pri čemer izstopajo področja izobraževanja kot odgovor na pomanjkanje znanja in veščin, uvajanje krožnega gospodarstva kot odgovor na prevladujoče, z neobnovljivimi viri prekomerno odvisne gospodarske prakse ter še področje energetske učinkovitosti, kjer ambasadorji ponujajo rešitve, naslonjene na nove tehnologije kot omnipotentnih in skorajda vsemogočnih.

Ključne besede

evropski zeleni pakt, oblast, okoljsko državljanstvo, ekovladnost

Po zelenem prehodu rematriacija

doc. dr. Andrej Kurnik

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Nedavni kmečki protesti po Evropi so razkrili nezmožnost zelenega prehoda, ki sloni na neoliberalni dogmi prostega trga in neoliberalnih oblikah tehnokratskega vladovanja. Zdi se, da se je bila ost kritike protestov usmerjena pretežno proti okoljskim ukrepom. Kar je svojevrstna tragedija, saj kmetje_ice še kako čutijo posledice podnebnih sprememb. Da bi razumeli ta navidezen paradoks, moramo analizirati dominantno zahodno racionalnost in epistemologijo, ki določata oblike tehnokratskega vladovanja ter temeljni odnos v katerem se reproducirajo. Prispevek obravnava perspektivo, ki jo za takšno kritično analizo ponujata agroekologija in dekolonializem in še posebej politično hipotezo rematriacije, ki jo artikulirajo v gibanjih za zemljo v postkolonialnih kontekstih.

Ključne besede

zeleni prehod, neoliberalizem, zahodna racionalnost in epistemologija, agroekologija, dekolonializem, rematriacija

Vladovanje v EU: politična racionalnost in Evropski zeleni dogovor

doc. dr. Tomaž Pušnik

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Evropski zeleni dogovor je predstavljen kot prelomnica spopadanja s podnebnimi in okoljskimi izzivi v EU, kar Evropska komisija (2019, str. 1) podkrepi z besedami, da je to »odločilna naloga te generacije«. Kljub poudarjanju, da gre za prelom in potrebno spremembo delovanja, pa lahko z usmeritvijo, da gre za »novo strategijo rasti za EU« (ibid.), ki bo temeljila na konkurenčnem gospodarstvu in predstavljala stroškovno učinkovit prehod k podnebni nevtralnosti, prepoznavamo, da ne gre za nikakršno revolucijo, temveč za neoliberalno evolucijo. To tezo bomo v prispevku v prvem delu argumentirali prek ukrepov vključevanja državljanov, prek katerih naj bi bili ti vključeni v oblikovanje politik Evropskega zelenega dogovora, med drugim Konference o prihodnosti Evrope in dialogov z državljani. Pokazali bomo, da ti ukrepi predstavljajo nadaljevanje obstoječih participativnih mehanizmov, ki so bili vpeljani v okvirih vladovanja in utemeljeni na teoretskih premisah nove institucionalne ekonomije (NIE). V tej racionalnosti je politična participacija dojeta kot institucija oziroma mehanizem, ki bo zmanjšal stroške sprejemanja političnih odločitev, in je torej mišljena v ekonomskih in ne demokratičnih registrih. Tako se tudi v Evropskem zelenem dogovoru ohranja vladovanje, ki temelji na ekonomski oziroma neoliberalni racionalnosti, ki razume vse aktivnosti kot transakcije oziroma družbo zamenjuje s trgov. Prevajanje neoliberalne racionalnosti zelenih političnih iniciativ, kot je Evropski zeleni dogovor, na mikro nivoju pa bomo naslovili v drugem delu prispevka. Predstavili bomo ugotovitve iz fokusnih skupin z osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji, ki poučujejo tematike, povezane z okoljevarstvom, kjer je razvidno, da kljub prepoznanju širših problematik potrošništva in delovanja kapitalistične ureditve prakse poučevanja oziroma interpeliranja v zelene državljanke ostajajo skladne z neoliberalno racionalnostjo. Prevladujoče namreč ostajajo na ravni osebne odgovornosti in praks čistilnih akcij ter ravnanj z odpadki, ki pa med mladimi sprožajo zavračanje in apatičnost.

Ključne besede

Evropski zeleni dogovor, vladovanje v EU, politična participacija, okoljevarstvo, poučevanje okoljskih tem, osebna odgovornost

Skrb kot (paliativna) politika v času konca

prof. dr. Žiga Vodovnik

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek izhaja iz predpostavke, da smo pred izzivi, ki zahtevajo povsem nova načela (in prakse) političnega, družbenega in ekonomskega organiziranja. Konvergenca številnih kriz – najbolj kritična je podnebni kolaps – ne ogroža le našega okolja in posamezna gospodarstva, ampak tudi – in tu je neposredna, a pogosto spregledana nevarnost – naše politične in družbene strukture. Obris krize je mogoče videti v nenehnem spodkopavanju demokratičnega političnega procesa, eroziji same ideje skupnosti in skupega, ter nenazadnje v zanašanju na populistične in avtoritarne modele soočanja z zaostrenimi razmerami. To zahteva nov pogled na to, kako je mogoče vzpostaviti drugačen odnos med življenjem in delom, proizvodnjo in potrošnjo ter posameznikom in skupnostjo. V tem kontekstu bo predavanje predstavilo nov koncept – mālama/skrb – kot temeljno načelo in prakso nastajajoče politične in ekonomske paradigme. Ukvarjali se bomo s preprostim, čeprav neskončno zapletenim vprašanjem: Zakaj ne bi v prihajajočih ekonomskih in političnih modelih dali prednost skrbi in svobodi pred proizvodnjo in potrošnjo, saj bi ti modeli morali biti le način, da skrbimo drug za drugega? Poleg tega bo prispevek obravnaval ponovno vzpostavljene politične, kulturne in ekonomske modele Kānaka Maoli ter njihov transformativni potencial drugje. Naslovil bo potrebo in ovire pri povezovanju različnih, a medsebojno povezanih konceptov in bojev, ki so nujni za globlje razumevanje naših izzivov in skupnih možnosti.

Ključne besede

kriza, skupnost, politika skrbi

Političnost gozda

prof. dr. Cirila Toplak

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Četudi dreves v gozdu ali izven njega ne prepoznavamo kot subjekte, so nekatere drevesne vrste in drevesa mitologizirane. Večina držav pripoznava simbolno 'narodno drevo', ki ima poseben položaj v politični skupnosti. Še starejši koncept od narodnih dreves so sveta drevesa tradicionalnih skupnosti. Posebna drevesa so bila varna ali pa še bolj ogrožena zaradi namena škodovati skupnosti, ki je ta drevesa čistila. Kulturnozgodovinska vrednost dreves na Slovenskem nasploh je v veliki meri omejena na lipo. Hierarhiziranje drevesnih vrst in posameznih dreves je značilnost vsake družbe, ki se je kot naravakultura razvila z gozdom. Ljudje hierarhije vzpostavljamo tudi med živalskimi vrstami, kar je karnizem - institucionalizirano sistemsko nasilje in ponotranjena ideologija, ki odraža skupnostne vrednote. Po analogiji lahko pri drevesih govorimo o ideologiji arborizma: človeške skupnosti po svetu so skozi čas razvile različne afinitete do posameznih drevesnih vrst, kar je imelo usodne posledice za te in ostale drevesne vrste znotraj gozdnih sestavov. Gozd je pomembna sestavina ekonomske in kulturne zgodovine, pa tudi politične zgodovine slovenstva. Bil je poglobitveni izziv stalne poselitve ozemlja in predmet medslojnih konfliktov ter predpogoj zgodovinskih oblik uporov od srednjeveških puntov in razbojništva do partizanstva. Zaradi svoje specifične časovne razsežnosti je izjemen zgodovinski vir o preteklih interakcijah med naravo in družbo, ki ga s sodobnimi tehnologijami znamo razbirati. Relevantno v kontekstu aktualne multikrize je tudi subjektiviziranje gozda kot bioskupnosti, ki je v marsikaterem pogledu primerljiva s človeškimi skupnostmi.

Ključne besede

gozd, politika, zgodovina, arborizem

Panel 8

Complexities of the international landscape and geopolitics

Chair: doc. dr. Jelena Juvan

Developments in the Middle East in the context of geopolitical competition between the USA and the People's Republic of China

doc. dr. Primož Šterbenc

Faculty of Management, University of Primorska

Abstract

International relations are faced with an ongoing process of power redistribution, a transition from a unipolar to a multipolar global order. The competition between the United States of America (USA) and the People's Republic of China (PRC) for a leading position in international relations increasingly defines the global context. In 2013, the PRC launched a major geopolitical (geo-economic) initiative, the "Belt and Road Initiative" (BRI), encompassing both land and maritime routes. The primary goal of the BRI's land route is the economic integration of Europe and Asia into a Eurasian economic space, which would shift the center of international activity and influence from the Atlantic to the Eurasian region, giving the PRC a central role. However, with the outbreak of war in Ukraine in February 2022, which continues to this day, the PRC can no longer develop the BRI's land route along its originally envisioned path through Russia and Ukraine into Eastern and Western Europe. Consequently, Beijing has largely redirected the BRI's land route toward the Middle East, strengthening cooperation with key Middle Eastern nations such as Iran and Saudi Arabia. In this context, on October 7, 2023, the Palestinian Islamist movement Hamas launched an attack on Israel, which responded with ultra-brutal military strikes on Gaza, ongoing to this day. The PRC has not condemned Hamas' attack and has expressed pro-Palestinian positions, likely aligned with its reconfiguration of the BRI land route. Meanwhile, the USA, aiming to counter or at least slow down China's ambitions in the Middle East, is advocating an alternative geostrategic project: a trade corridor connecting India to Europe via the Middle East, leveraging the "Abraham Accords" between Israel and two Gulf states. The Biden administration has also been working for nearly a year to broker a truce between Israel and Hamas, intending to implement a plan involving the promise of a Palestinian state and diplomatic ties between Israel and Saudi Arabia. These efforts are taking place as the USA presidential elections approach, highlighting tensions between America's broader national interests and the influence of the pro-Israel lobby within the USA.

Keywords

PR China, USA, Belt and Road Initiative, Middle East, Israeli-Palestinian conflict, geopolitics, trade corridor

Hedging or shelter-seeking: explaining the divergence of Czech and Hungarian foreign policy towards Russia's war in Ukraine

dr. András Hettyey* & Ákos Holányi **

*Andrassy University, **REN Centre for Social Sciences

Abstract

Following the renewed outbreak of open war between Russia and Ukraine in 2022, the countries of the European Union responded almost uniformly with strong condemnation of Russia's aggression, and pledges of humanitarian, economic, and military aid to Ukraine. This paper analyses why Hungary responded differently than its neighbors by comparing it to Czechia, using a most-similar comparative case study design. Small state literature suggests that Czechia and Hungary should have reacted with shelter-seeking instead of hedging. Yet while Czechia did correspond to these expectations, Hungary did not. By looking at four key variables (proximity, economic ties, public opinion and perceptions of a new world order), we explain why Hungary has resorted to hedging, while Czechia has not. Overall, we find that the variable 'perceptions of a new world order' is the key intervening variable explaining the Hungarian case, overruling other, shelter-seeking considerations.

Keywords

foreign policy analysis, Hungary, Czechia, hedging, shelter-seeking, Orbán Viktor

Identifying the contours of a new world order with the help of IR theories

dr. Andraž Zidar

Diplomatic Academy

Abstract

Somewhat surprisingly world leaders increasingly evoke a need for »a new world order«. This expression comes from leaders as diverse as the UN Secretary-General Antonio Guterres and Russian President Vladimir Putin. If everyday politics is calling for such a radical change, what are then insights from the discipline of international relations (IR) on this burning issue? Indeed, theoretical considerations point to two concurrent global processes: hegemony and constitutionalism. To counter challenges of dysfunctional global governance big powers (US, Russia, China, EU) now openly employ hegemonic means in pursuit of their interests. On the other hand, constitutional processes towards a supranational order seem to be the only solution for overcoming threats such as climate change, global pandemics and global poverty. Although at first sight the two phenomena are opposed to each other, a more in-depth look reveals that they represent an antinomy, a dialectical pair which continuously confirms and negates itself. This dialectical dynamic implies a movement from one historical level to another, including a transitional phase of interregnum, where the old paradigm is fading away while the new is not yet on the rise. The purpose of this contribution is to identify the emerging contours of a new world order through the analysis of the intersection between hegemony and constitutionalism in the current interregnum with the help of IR theoretical approaches, such as the English school of IR (Ian Clark).

Keywords

new world order, hegemony, constitutionalism, dialectic, world community, English School

The classic division continues: will realism ultimately prevail over liberalism?

doc. dr. Mitja Durnik

Faculty of Public Administration, University of Ljubljana

Abstract

This paper examines whether we are witnessing a crisis of liberalism in Western society. It appears that realism repeatedly provides a better explanation of the complex dynamics in the international community, particularly in the context of the Ukrainian crisis and developments in Palestine. The argument supporting this thesis relies precisely on the realist interpretation of these conflicts. Specifically, the international arena is not governed by international institutions but by global superpowers. We will attempt to substantiate a critique of liberal political thought using Mearsheimer's offensive realism, which offers a rather pessimistic interpretation of the future trajectory of global events, where states consistently compete for dominance in a complex anarchic system. Through an analysis of liberal concepts of power, we aim to demonstrate the EU's inability to address international conflicts effectively and its subordination to U.S. interests within the international community. From this perspective, the EU is challenging to characterize as a superpower in international relations. Instead, it may be described as a power of "reduced" capacity or a type of "uncategorized power," one that is difficult to place within conventional typologies.

Keywords

offensive realism, Mearsheimer, power, international conflicts, European Union

BRICS in the contemporary global order: goals, capabilities and limitations

Helena Korošec

Abstract

The international institutions that emerged after the WW II (UN, IMF, World Bank) were established to maintain and ensure balance in the international system that would ensure peace and coexistence in the world. With the emergence of crises of wider dimensions (migration, humanitarian crises, terrorism, climate change, financial crisis, nuclear threats, etc.) that require global interventions and management, new challenges have emerged. Despite the fact that international institutions have tried to act as forums for discussion and action in response to global challenges, they have become the subject of criticism (justified or not) that they create imbalances and, with the dominance of Western powers led by the USA (asymmetric voting system, neo-liberal ideology, etc.), excessively impose their decisions on the international community and developing countries. The rise of emerging powers and their growing influence (Brazil in South America; Russia, China in Eurasia and Africa; Russia, Iran, Turkey in the Middle East; India, China in the Indo-Pacific, etc.) as well as the influence that China has on a global scale are increasingly affecting the existing international system and the economic and geostrategic position in the world. We will present the BRICS group and its role in exerting direct and indirect pressure and demands on existing international institutions and the international system. The emphasis will be on the establishment of the New Development Bank and demands for reform of the UN Security Council. Through them and with the help of other mechanisms (new currency, etc.), the BRICS group has been pursuing its main goal since its establishment in 2009: the demand for the transformation of the international system, which must become more representative and more realistically reflect the contemporary economic and geopolitical distribution of power (and resources) in the world.

Keywords

international community, BRICS, rise of emerging powers, New Development Bank, UN reform

Panel 9

Politično zaupanje, demokratične inovacije in participativna demokracija

Moderirata: izr. prof. dr. Meta Novak & prof. dr. Alenka Krašovec

Demokratične inovacije: pogled odločevalcev in deležnikov v Sloveniji

prof. dr. Alenka Krašovec, prof. dr. Damjan Lajh, asist. mag. Anja Kolak & izr. prof. dr. Meta Novak

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

V zadnjih nekaj letih so se razvile številne razprave o demokratičnem nazadovanju oziroma kakovosti demokracije v Evropi, še posebej pa v novih demokracijah. Podatki o nizki, celo še padajoči stopnji volilne participacije, nizkemu članstvu v političnih strankah in vzpon populističnih strank, so le nekateri od znakov krize reprezentativne liberalne demokracije v mnogih državah. Eden od načinov za povečanje udeležbe državljanov pri oblikovanju politik, pa tudi odločanju o njih, je uporaba različnih orodij demokratičnih inovacij. Te je možno uporabljati na različne načine, pogostost uporabe pa je med državami lahko tudi različna. Na to lahko vplivajo tudi mnenja političnih odločevalcev in deležnikov o uporabi teh orodij, pri čemer imajo ti lahko medsebojno tudi nasprotujoča si stališča o demokratičnih inovacijah. V prispevku bomo predstavili mnenje političnih odločevalcev in deležnikov o uporabi mehanizmov demokratičnih inovacij, pa tudi izkušnje z njimi. Analiza je oblikovana na podatkih in mnenjih, zbranih z 41 osebnimi intervjuji s političnimi odločevalci in deležniki.

Ključne besede

demokratične inovacije, Slovenija, politični odločevalci in deležniki

Vpliv demokratičnih inovacij na krepitev političnega zaupanja

prof. dr. Alenka Krašovec & izr. prof. dr. Meta Novak

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

V zadnjem času lahko v številnih evropskih državah opazimo upadanje političnega zaupanja, zlasti v nekatere predstavniške institucije in politične stranke, ob tem so tudi stopnje politične participacije, splošno gledano, relativno nizke oziroma so celo v upadu. Po drugi strani podpora demokraciji ostaja relativno visoka.. Kot rešitev za povečanje politične participacije in za okrepitev zaupanja v predstavniško demokracijo se v zadnjih desetletjih izpostavlja nadgradnja predstavniške demokracije s participativno demokracijo, predvsem pa uporaba demokratičnih inovacij. Mehanizmi demokratičnih inovacij so bili uvedeni z namenom povečanja politične udeležbe, angažiranosti državljanov in poglobljanja državljanskih veččin. Z demokratičnimi inovacijami razumemo različne mehanizme, kot so državljanske skupščine, državljanske porote, iniciative državljanov, participativni proračun, pa tudi referendumi, plebisciti itd., ki naj bi povečali sodelovanje državljanov pri oblikovanju politik oziroma odločanju. Nekatere študije kažejo tudi na druge pozitivne posledice uporabe tega mehanizma, kot je dvig političnega zaupanja. Kljub vsemu pa posamezne študije opozarjajo na omejenost pozitivnih učinkov uporabe demokratičnih inovacij. Tudi to kaže, da je vpliv demokratičnih inovacij na politično zaupanje še premalo raziskan. V tem prispevku nameravamo analizirati obstoječe ugotovitve o odnosu med demokratičnimi inovacijami in političnim zaupanjem. Posebej se bomo osredotočili na to, kateri dejavniki prispevajo k pozitivnemu razmerju med demokratičnimi inovacijami in višjimi stopnjami političnega zaupanja. Prispevek bo temeljil na sekundarni analizi različnih že obstoječih rezultatov raziskav.

Ključne besede

politično zaupanje, participacija, demokratične inovacije

Participativni proračun na Hrvaškem: med sub-lokalno demokracijo in digitalnimi inovacijami

doc. dr. sc. Ana Matan, izv. prof. dr. sc. Davorka Vidović & prof. dr. sc. Zdravko Petak
Fakulteta političnih znanosti, Univerza v Zagrebu

Povzetek

Prispevek bo predstavil preliminarne rezultate še vedno potekajoče raziskave uspešnih in manj uspešnih procesov participativnega proračuna v šestih hrvaških mestih v obdobju od leta 2015 do leta 2023. Raziskava vključuje mesta, ki izvajajo participativni proračun predvsem na sub-lokalni ravni, kjer se državljani osebno srečujejo v svojih soseskah, po drugi strani pa tudi mesta, ki so poskušala uvesti spletne modele participacije. Eksploratorna analiza temelji na kvalitativnih metodah zbiranja podatkov (opazovanje, intervjuji, fokusne skupine) ter poskuša odgovoriti na vprašanja kot so, kako se pojavijo in oblikujejo prakse participativnega proračuna, kdo jih predlaga, kdo prevzema nad njimi 'lastništvo', kako te prakse dojemajo državni uradniki, mestni svetniki, udeleženci teh procesov in akterji civilne družbe, ki so bili zelo aktivni pri promociji participativnega proračuna na Hrvaškem. Prve raziskovalne ugotovitve kažejo, da je uspešnost uporabe mehanizma participativnega proračuna odvisna od izbranega modela, pri čemer se kažejo sub-lokalni modeli osebnih srečanj v soseski uspešnejši, tako v pogledu dolgoživosti teh demokratičnih inovacij, kot tudi njihovega nadaljnega preživetja v primerjavi s spletnimi modeli sodelovanja v demokratičnih inovacijah. Rezultati kažejo tudi, da je družbeno in politično zaupanje ključnega pomena za uspeh demokratičnih inovacij, ki temeljijo na osebnem sodelovanju, saj le-to omogoča in posledično spodbuja učinkovito odločanje od spodaj navzgor.

Ključne besede

peace diplomacy, peace negotiations, conflict mediator, process agreement, permanent solutions

Umetna inteligenca in politično zaupanje

prof.dr. Danica Fink-Hafner & Katarina Kaišič

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek je zasnovan na razumevanju političnega zaupanja kot relacijskega koncepta. Cilj prispevka je sistematični pregled literature, ki govori o vplivu umetne inteligence na razmerja med državljani in političnimi institucijami v okviru liberalno demokratičnega modela. V tem modelu je zadostno politično zaupanje ključno 'lepilo' v delovanju političnega sistema. Toda uporaba umetne inteligence se čedalje bolj vpleta v razmerja političnega zaupanja. Potreben je sistematičen pregled idej o vplivu umetne inteligence na politično zaupanje. Ta prispevek je zasnovan na pregledu literature, kjer je raziskovalni interes zamejen na: (1) osredotočanje na liberalno demokratični model in (2) opazovanje razmerij med zaupanjem v tehnologije umetne inteligence in političnim zaupanjem.

Ključne besede

politično zaupanje, umetna inteligenca, liberalno demokratični model

Neoliberalizem, ekonomske neenakosti in politično zaupanje v 21. stoletju

doc. dr. Marko Hočevar

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek se osredotoča na vpliv, ki ga imajo ekonomske neenakosti na (ne)zaupanje v politične institucije v 21. stoletju. V prispevki izhajam iz (neo)marksističnih teorij, ki vidijo inherentne probleme legitimacije in (ne)zaupanja v kapitalističnih liberalnih demokracijah, kjer je država razpeta med interesi kapitala in ljudstva, njena strukturna vloga pa je, da reproducira kapitalistično akumulacijo in s tem tudi pogoje, ki ohranjajo protislovje med kapitalističnimi interesi ter akumulacijo, na eni strani, in problemom širše legitimacije političnih odločitev, na drugi, kar ohranja problem političnega (ne)zaupanja v politične institucije. Drugi del prispevka se osredotoča na primer Slovenije ter analizo postopne neoliberalizacije Slovenije, omejevanje države blaginje in porast ekonomskih neenakosti. Skozi analizo pojasnim porast nezaupanja v politične institucije v kontekstu postopne neoliberalizacije Slovenije ter porasta premoženjskih neenakosti, omejevanjem dosega države blaginje in postavljanja interesov kapitala na prvo mesto v Sloveniji v zadnjem desetletju in pol.

Ključne besede

kapitalizem, neenakosti, liberalna demokracija, neoliberalizem, Slovenija

Sodelovanje “populističnih državljanov” v demokratičnih inovacijah

asist. Samo Smole

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek na kratko predstavi različne vidike povezanosti med demokratičnimi inovacijami in populizmom. V literaturi so demokratične inovacije prepoznane kot skupina institucionalnih mehanizmov, ki bi lahko pomagali utrjevati demokracijo. Njihov cilj je povečati vključenost državljanov v politično odločanje in v oblikovanje ter izvajanje javnih politik, krepitev lokalnih skupnosti in zagotavljanje večje legitimnosti obstoječih institucij. Tovrstne politične inovacije so utemeljene na pristopu neposredne ali deliberativne demokracije, kar pomeni, da politične odločitve sprejemajo državljani v procesu posvetovanja v javni sferi. Običajni državljani se pretežno še vedno udeležujejo zgolj v uveljavljenih oblikah predstavniške demokracije (volitve) in še pri teh je redna udeležba redka. Nedavne raziskave kažejo, da so politično izključeni državljani in tisti s populističnimi stališči, t. i. »populistični državljani«, bolj nagnjeni k podpori in vključenosti v demokratične inovacije. Vendar povezava med demokratičnimi inovacijami in populizmom še ni popolnoma razložena. Znano je, da tovrstni mehanizmi lahko postanejo tudi predmet manipulacij populističnih voditeljev v smislu proceduralnih instrumentov za uveljavljanje »volje večine« proti zavoram in ravnovesjem liberalnih demokratičnih sistemov ter za izogibanje »uveljavljenim« političnim strankam. V prispevku me bo zanimala predvsem povezava med populističnimi državljani in demokratičnimi inovacijami. S pregledom literature bom poskušal odgovoriti na vprašanje, ali t. i. »populistični državljani« bolj sodelujejo v demokratičnih inovacijah kot običajni državljani.

Ključne besede

populizem, demokratične inovacije, populistični državljani, liberalni demokratični sistem

Okrogla miza

Moderira: asist. Melika Mahmutović

Mladi raziskovalci se predstavijo

asist. Gašper Ferme, asist. Valdona Gashi, asist. Ajda Hedžet, asist. Dora Matejak & asist. Melika Mahmutović, asist. Samo Smole, asist. Aleksandar Jekić (sodelujoči)

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Na okrogli mizi se bo predstavilo sedem mladih raziskovalcev, zaposlenih na različnih centrih Oddelka za politologijo Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani. Cilj okrogle mize je ponuditi platformo, kjer bodo udeleženci predstavili svoje raziskave, delili vpogleda v svoje akademske poti in razpravljali o izzivih obvladovanja dvojne vloge doktorskega študenta in nastajajočega znanstvenika. Okrogla miza spodbuja tudi sodelovanje in izgradnjo skupnosti med vrstniki, hkrati pa naslavlja kritično potrebo po mreženju v akademskem okolju, kjer so priložnosti za neformalne izmenjave omejene. Vsak udeleženec bo predstavil izbrano raziskovalno področje ali konkretno raziskavo, ki jo izvaja, ter jo umestil v širši kontekst politoloških razprav. Temu bo sledila razprava o osebnih izkušnjah mladih raziskovalcev doma in v tujini. Z združevanjem različnih raziskovalnih interesov in perspektiv okrogla miza spodbuja interdisciplinarni dialog ter ustvarja prostor za mreženje, intelektualno izmenjavo in medsebojno podporo med raziskovalci na začetku kariere. Pobuda poudarja pomen vrstniškega sodelovanja pri krepitevi akademskih skupnosti in podpiranju naslednje generacije politologov.

Ključne besede

mladi raziskovalci, politologija, akademsko povezovanje, razvoj

Panel 10

Konceptualne refleksije zelenega prehoda: Ugotovitve ekofeminističnegabralnega krožka

Moderira: Nejc Laznik

Za rekonceptualizacijo umetne inteligence skozi lečo ekofeminizma

Marina Vitković

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek kritizira dominantno koncipiranje informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) označenih kot umetna inteligenca (UI) ter iz tega koncipiranja izhajajoče posledice za (ne)razumevanje medsebojno konstitutivnega odnosa med kapitalizmom in tehnologijo. Ključnost naslavljanja problematike UI prepoznavamo v njeni vlogi v ohranjanju trenutnega družbeno-ekonomskega sistema kot eni izmed najhitreje rastočih zahodnih industrij, ki v službi sodobnega kapitalističnega režima skozi jezik zavajajočega tehnooptimizma zakriva nove razsežnosti izkoriščanja. Osredotočimo se zlasti na uporabo zavajajočega jezika, ki prikriva pravo naravo UI. Razčlenimo, kako problematično pozicioniranje pojma "inteligenca" ter iz tega izhajajoče ideje utopične avtomatizacije prikrivajo, kar je pravzaprav "fauxtimation" ali lažna avtomatizacija. Z obfuskacijo realnega delovanja UI se prikriva in s tem razvrednoti človeško delo, ki pogojuje samo delovanje teh tehnologij, ideološki vidiki pa družbeno in gospodarsko realnost preoblikujejo na načine, ki prikrivajo izkoriščanje, ter razredne in spolne konflikte. Nerazumevanje, ki se rojeva iz napačnega pojmovanja UI kot nevtralnih in "objektivno mislečih" orodij, prikriva družbeno-ekonomska razmerja v katera so ta orodja vpeta. Argumentiramo, da nam ravno ekofeminizem lahko pomaga celostno nasloviti razmerje med kapitalizmom, tehnologijo in naravo, ter razkriti dimenzije izkoriščanja, na katerih to razmerje stoji. Posledično nam lahko pomaga razumeti in repositionirati nerealno vlogo umetne inteligence v trajnostnem razvoju. Skozi kritiko Ariel Salleh prepoznavamo, da je že samo hegemonsko razumevanje trajnostnega razvoja potrebno popolne prenovе. Vključno z dominantnim koncipiranje UI ter prevladujočim tehnooptimizmom namreč še pogloblja in dopolnjuje temeljne strukture kapitalističnega sistema. Skozi lečo ekofeminizma predlagamo nov pristop obravnavi teh orodij na ravni jezika ter novo razumevanje UI, ki prepozna sistem, v katerega je ta tehnologija vpeta.

Ključne besede

ekofeminizem, umetna inteligenca, fauxtimation, tehnooptimizem, informacijsko-komunikacijske tehnologije, trajnostni razvoj

Ekofeminizem in zelena tranzicija skozi ideologijo in interpelacijo subjekta

Jan Zupan

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek se osredotoča na analizo knjige Ekofeminizem Ariel Salleh ter druge teoretske prispevke, ki raziskujejo odnos med človekom in naravo v kontekstu ekološke krize. Analiziral sem, kako zahodni individualizem, ki je tesno povezan s kapitalizmom, spodbuja izkoriščevalski odnos do narave. Salleh kritizira individualizem, ki izhaja iz razsvetljenstva in modernizacije, saj pripisuje človeku vlogo nadvladajočega subjekta, ki je ločen od narave. Ta miselnost ustvarja dualizem med človekom in naravo, kar ohranja okoljske probleme. Poleg tega sem obravnaval tudi Žižkovo analizo ideologije in interpelacije subjekta, ki pojasnjuje, zakaj zeleni prehod pogosto ne prinaša potrebnih sprememb. Kapitalistična ideologija nas nagovarja kot odgovorne potrošnike, kar prikriva širše strukturne vzroke ekološke krize. Namesto da bi spremenili sistem, nas preusmeri k individualnim "zelenim" dejanjem, ki ne prinašajo resničnih rešitev. Ekofeminizem in Žižek sta opozorila na potrebo po kolektivnem pristopu k trajnostnemu sobivanju, ki ne temelji na individualnih dejanjih, temveč na prepoznavanju narave kot enakovrednega partnerja v ustvarjanju pogojev za življenje. Zeleni prehod mora postati politična, družbena in ideološka sprememba, ki presega kapitalistično paradigmo in vzpostavi globljo medsebojno odvisnost med človekom in naravo.

Ključne besede

ekofeminizem, ideologija, interpelacija, kapitalizem, zeleni prehod, trajnost

Ekološka modernizacija v poslovni usmeritvi

Petra Soldo

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

V prispevku sem raziskovala ekološko modernizacijo, povezano s poslovnimi praksami v slovenskih podjetjih, kar je tudi tema moje magistrske naloge. Ekološka modernizacija je aktualna tema, ki presega akademske razprave in vpliva na širšo družbo. Dryzek v svoji knjigi poudarja, da ekološka modernizacija ni le naloga menedžerjev in inženirjev, temveč zahteva politično zavezo in celovit pristop, ki vključuje celotno družbo. Ta proces postaja družbeno gibanje, ki spreminja miselne okvire posameznikov in njihov vpliv na okolje. Pomembno je raziskati, kako slovenska podjetja razumejo in implementirajo ekološko modernizacijo v svoje poslovne procese. Ena od možnosti za boljše sprejemanje teh sprememb so podjetja z drugačnimi lastniškimi strukturami, kot je lastništvo zaposlenih. Ekološka modernizacija temelji na ideji, da tehnološke rešitve lahko presežejo omejitve, ki jih nalaga planet. Vendar pa trg pogosto ne proizvaja teh rešitev, ker mora razumeti, da ekološke inovacije prinašajo tudi dobiček. Zmanjšanje onesnaženja, učinkovitejša proizvodnja, boljše delovno okolje in prodaja zelenih izdelkov so nekateri izmed mnogih prednosti ekološke modernizacije. Kljub tem prednostim pa je za trajne spremembe potrebna širša miselna preobrazba, ki presega zgolj tehnološke rešitve. Sprememba življenjskega sloga in odnosov v družbi, ki ne temeljijo na izkoriščanju ljudi in narave, je ključna za uspešno ekološko modernizacijo.

Ključne besede

ekološka modernizacija, podjetje, poslovni procesi, lastniška struktura

Buen vivir: dekolonialni in ekofeministični koncept

Evelina Svetličič

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Raziskava vključuje razmislek o trajnostnih načinih življenja, ki jih razvijajo avtohtona ljudstva Latinske Amerike, ter alternativni, ki jo ta ponujajo. Kot primer dobre prakse je naveden Buen Vivir, filozofija “dobrega življenja”, ki spodbuja harmonijo med ljudmi, skupnostjo in naravo ter zavrača paradigmo neomejene gospodarske rasti in individualizma, značilno za zahodnocentrične poglede na razvoj. V nadaljnjem raziskovanju se poglobimo v Buen Vivir kot dekolonialni koncept, saj ima le-ta korenine v nasprotovanju miselnim okvirjem, ki so podpirali kolonialistična prepričanja o človekovi prevlado nad naravo in skupnostjo. Alternativo temu išče v opuščanju hierarhičnih odnosov in vzpostavitvi odnosov, ki temeljijo na spoštovanju vseh oblik življenja. Poleg tega raziskujemo tudi ekofeministični vidik Buen vivirja, kjer osvetlimo problematiko patriarhalnih struktur in njihovega obravnavanja narave in ženske kot virov za izkoriščanje – bodisi za pridobivanje surovin bodisi kot nevidno delo v domačem in skrbstvenem okolju. Opišemo tudi vpliv prepoznavanja skrbi za družino kot eno izmed osrednjih vrednot družbe in ne zgolj kot manjvredno “žensko opravilo”. Prav to je namreč eden izmed temeljev za trajnostno prihodnost in družbo, kjer imajo ženske enakopravno vlogo v družbi. Za zaključek se v delu raziskuje še povezava z utelešenim materializmom po Ariel Salleh, ki Buen Vivirju da še globji pomen. Salleh namreč poudarja, da so človekovo telo, delo in narava neločljivo povezani, in nas opominja, da ekološke krize izvirajo iz odtujenosti kapitalističnih in patriarhalnih sistemov, ki so ta razmerja raztrgali. Buen Vivir s svojim poudarkom na soodvisnosti med ljudmi in okoljem uteleša prav to povezovanje – priznava, da življenje ni zgolj abstraktna ideja, temveč materialna in telesna resničnost, prepletena z naravo, katere del smo.

Ključne besede

ekofeminizem, buen vivir, trajnostni razvoj, utelešeni materializem, dekolonizacija, patriarhat

Skrajna desnica in okolje

Srđan Veljančić

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Prispevek se osredotoča na analizo odnosa skrajne desnice do podnebne krize in okolja nasploh. Znotraj koncepta skrajne desnice avtor konceptualno zajame tako demokratično radikalno desnico kot identitarno novo desnico (t. i. Nouvelle Droite) in različne oblike neo- in postfašizma. Konkreten odnos skrajne desnice do okolja se oriše skozi analizo polemične zarotniške monografije evropskega poslanca mag. Branka Grimsa »Zmaga dobrega: vodnik za boj proti kulturnemu marksizmu«. Osredotoča se na poglavje o podnebnih spremembah, kjer Grims poskuša diskreditirati politični projekt zelenega prehoda s tremi argumenti: zanikanjem obstoja podnebnih sprememb, ekonomsko relativizacijo in konceptom kulturnega marksizma. Grimsova inovacija se nahaja v tretjem argumentu, ki oriše politično ekonomijo zelenega prehoda kot zavezništvo med kulturnimi marksisti in mednarodnim zelenim kapitalom. Skozi ekofeministični okvir avtor interpretira sodobno radikalno desnico kot politični projekt, katerega cilj je utrditev tradicionalnih družbenih struktur in obramba fosilnega kapitalizma, ki se v njenem imaginariju enači s položajem belih heteroseksualnih moških. Avtor se na koncu dotakne še k tretjega pristopa k okoljski problematiki – poleg zanikanja in relativizacije –, ki v obravnavani literaturi sicer ni prisoten, a se čedalje bolj pojavlja v ideologijah različnih marginalnih kolektivov in spletnih gibanj: integracije. Skrajno desni kolektivi in posamezniki tako poskušajo ekološke teme na različne načine umestiti v svoj politični imaginarij. Posebna pozornost je namenjena avstralskemu fašističnemu teroristu Brentonu Tarrantu, ki se direktno opredeljuje kot ekofašist, in slovenskemu identitarnemu kolektivu Tradicija proti tiraniji, ki si skuša hribolazenje prilastiti za gradnjo novega etnonacionalističnega imaginarija o gorah, okolju in človekovemu mestu znotraj njih.

Ključne besede

kulturni marksizem, desni populizem, skrajna desnica, ekofašizem, identitarno gibanje, ekofeminizem

Trajnostni prehod in jedrska energija skozi okvir utelešenega materializma

Simon Tasič

Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani

Povzetek

Podnebna kriza je tesno povezana z logiko neomejene gospodarske rasti, ki temelji na izkoriščanju neobnovljivih virov in podrejanju narave kapitalnim interesom vladajočih elit. Ariel Salleh v svojem konceptu utelešenega materializma pojasnjuje, kako je ta eksploatacija narave zasnovana na patriarhalni logiki, kjer sta narava in ženska telesa obravnavana kot vira za izkoriščanje. To je vidno v različnih industrijskih praksah, vključno z jedrsko energijo, kjer so okoljski in socialni stroški pogosto zanemarjeni v korist ekonomskih interesov. Kot primer te logike je predstavljen projekt gradnje drugega bloka jedrske elektrarne Krško, ki odraža kapitalistični in patriarhalni pristop trenutnega sistema. Andrej Kirn v svojem delu Ekosocializem kot alternativa analizira, kako kapitalistični produkcijski sistem vpliva na naravo, medtem ko Ariel Salleh v delu Ekofeminizem kot politika razmišlja o povezavah med izkoriščanjem narave in izkoriščanjem žensk, njihovih teles in delovne sile. Prispevek zagovarja tezo, da pravičen energetski prehod ne more preživeti brez odprave tako kapitalističnega sistema kot tudi patriarhalnih struktur. Kapitalizem, prepleten s kolonializmom in patriarhijo, obravnava ženske, naravo in delavce kot neomejene vire za izkoriščanje, kar krepi globalno neenakost. Boji proti nevarnostim jedrske energije so pogosto vodeni s strani žensk, ki nasprotujejo projektu, ki služijo kapitalu na račun ranljivih skupin. Za trajnostno družbo je nujna decentralizirana energetska oskrba z obnovljivimi viri ter prestrukturiranje produkcije in porabe.

Ključne besede

utelešeni materializem, jedrska energija, ekofeminizem, kapitalizem, produkcijski sistem, energijska oskrba

Slovenski politološki dan

Ljubljana, 3. & 4. december 2024

RAZUMEVANJE MEDVLADJA:
Svet po neoliberalni hegemoniji?

Organizatorja konference:

FDV

Slovensko politološko društvo in Oddelek za politologijo, FDV

O Slovenskem politološkem društvu (SPOD):

SPOD je bilo ustanovljeno leta 1968, leta 1992 pa se je pridružilo Mednarodni politološki zvezi (International Political Science Association). Osrednji namen SPOD je spodbujanje svobode misli, ki izhaja iz temeljnih pravic in svoboščin posameznika, hkrati pa krepi demokratične vrednote, posebej v Srednji in Vzhodni Evropi ter krepi evropske ideje med njenimi člani, akademsko skupnostjo in splošno javnostjo.

politolosko-drustvo.si

spod.fdv@fdv.uni-lj.si

Slovensko politološko društvo

@SPOD23

